

**Uchwała Nr XX/113/12
Rady Gminy w Regiminie
z dnia 26 lipca 2012 roku**

w sprawie: zatwierdzenia „Planu Odnowy Miejscowości Jarluty Duże”

Na podstawie art. 18, ust.2, pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1591 ze zm.) oraz § 10, ust.2, pkt 2, lit. „b” Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju wsi z dnia 14 lutego 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i Rozwój Wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 (Dz.U. Nr 38 poz. 220) Rada Gminy w Regiminie uchwala, co następuje:

§ 1.

Zatwierdza się „Plan Odnowy Miejscowości Jarluty Duże” na lata 2012-2019, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY**
Ewa Pielech

**Uzasadnienie
do Uchwały Nr XX/113/12
Rady Gminy w Regiminie
z dnia 26 lipca 2012 roku**

Projekt uchwały przedkłada Wójt Gminy Regimin.

Przyjęcie Planu Odnowy Miejscowości Jarluty Duże na lata 2012-2019 wymagane jest do ubiegania się o dofinansowanie inwestycji ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. POM stanowi niezbędny dokument konieczny do aplikowania w ramach tego programu w ramach działania „Odnowa i Rozwój Wsi”.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY

Ewa Pielech

Załącznik
do Uchwały Rady Gminy w Regiminie
Nr XX/113/12
z dnia 26 lipca 2012 r.

Plan Odnowy Miejscowości

Jarluty Duże
Gmina Regimin

Regimin 2012

Spis treści

WSTĘP.....	3
1. <i>Charakterystyka miejscowości Jarluty Duże.....</i>	5
<i>Położenie miejscowości.....</i>	5
<i>Historia miejscowości.....</i>	7
<i>Środowisko przyrodnicze.....</i>	12
<i>Infrastruktura techniczna.....</i>	15
<i>Gospodarka i rolnictwa.....</i>	18
<i>Warunki życia ludności.....</i>	21
<i>Określenie przestrzennej struktury miejscowości.....</i>	25
<i>Obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokajania potrzeb kulturalno- -społecznych mieszkańców.....</i>	27
2. <i>Inwentaryzacja zasobów, służąca ujęciu stanu rzeczywistego.....</i>	28
3. <i>Analiza SWOT.....</i>	32
4. <i>Wizja rozwoju miejscowości Jarluty Duże.....</i>	34
5. <i>Arkusz planowania długoterminowego.....</i>	37
6. <i>Arkusz planowania krótkoterminowego.....</i>	40
7. <i>Opis planowanych przedsięwzięć – lata 2012-2019.....</i>	41
<i>Zestawienie planowanych zadań, kosztów i celów ich realizacji.....</i>	50
8. <i>System wdrażania i monitorowania.....</i>	53

WSTĘP

Plan Odnowy Miejscowości Jarluty Duże zrodził się dzięki świadomości społecznej, aktywności i inicjatywie mieszkańców, którzy stwierdzili, że Jarluty Duże mają szansę pełniejszego i bardziej dynamicznego rozwoju. Rozwój ten wspomóc może wydatnie Unia Europejska dzięki licznym funduszom przeznaczonym na rozwój obszarów wiejskich. Przygotowanie niniejszego opracowania, określającego stan obecny miejscowości i jej wizję rozwoju na przyszłość jest wyrazem dojrzałości mieszkańców sołectwa Jarluty Duże i gotowości do budowy lepszej przyszłości.

Plan Odnowy Miejscowości Jarluty Duże na lata 2012-2019 przygotowany został w celu stworzenia możliwości pozyskania środków pozabudżetowych pochodzących z funduszy krajowych i funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz innych programów. Planem objęta została miejscowość Jarluty Duże, natomiast czas jego realizacji obejmuje swym zasięgiem lata 2012-2019, zgodnie z wymogami obowiązującymi w zakresie sporządzania i zawartości PRL określonymi w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Plan Odnowy Miejscowości Jarluty Duże na lata 2012-2019 przygotowany został w oparciu o „Plan rozwoju lokalnego gminy Regimin 2008-2013”, „Strategię Rozwoju Gminy Regimin 2008-2013” z uwzględnieniem „Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego” oraz „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Regimin”. Przedział czasowy został dostosowany do Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013, Programów Operacyjnych na lata 2007-2013, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 oraz Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego uwzględniającej działania, które będą współfinansowane ze środków krajowych i funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w okresie programowania 2007-2013.

POM to ustalenie priorytetów zadań przeznaczonych do wprowadzania w życie, w celu poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej Jarlut Dużych. To Plan umożliwiający pozyskanie środków finansowych, które zostaną przeznaczone na realizację tych zadań ze środków pochodzących ze źródeł lokalnych, regionalnych, krajowych i, przede wszystkim, środków Unii Europejskiej.

Działania niezbędne by wprowadzić w życie plan programujący rozwój miejscowości Jarluty Duże , takie jak: planowanie strategiczne, perspektywiczna ocena sytuacji społecznej, gospodarczej i finansowej, wieloletnie planowanie inwestycyjne oraz planowanie finansowe, monitorowanie i ocena wykonania przewidzianych zadań, zostały w niniejszym dokumencie uwzględnione.

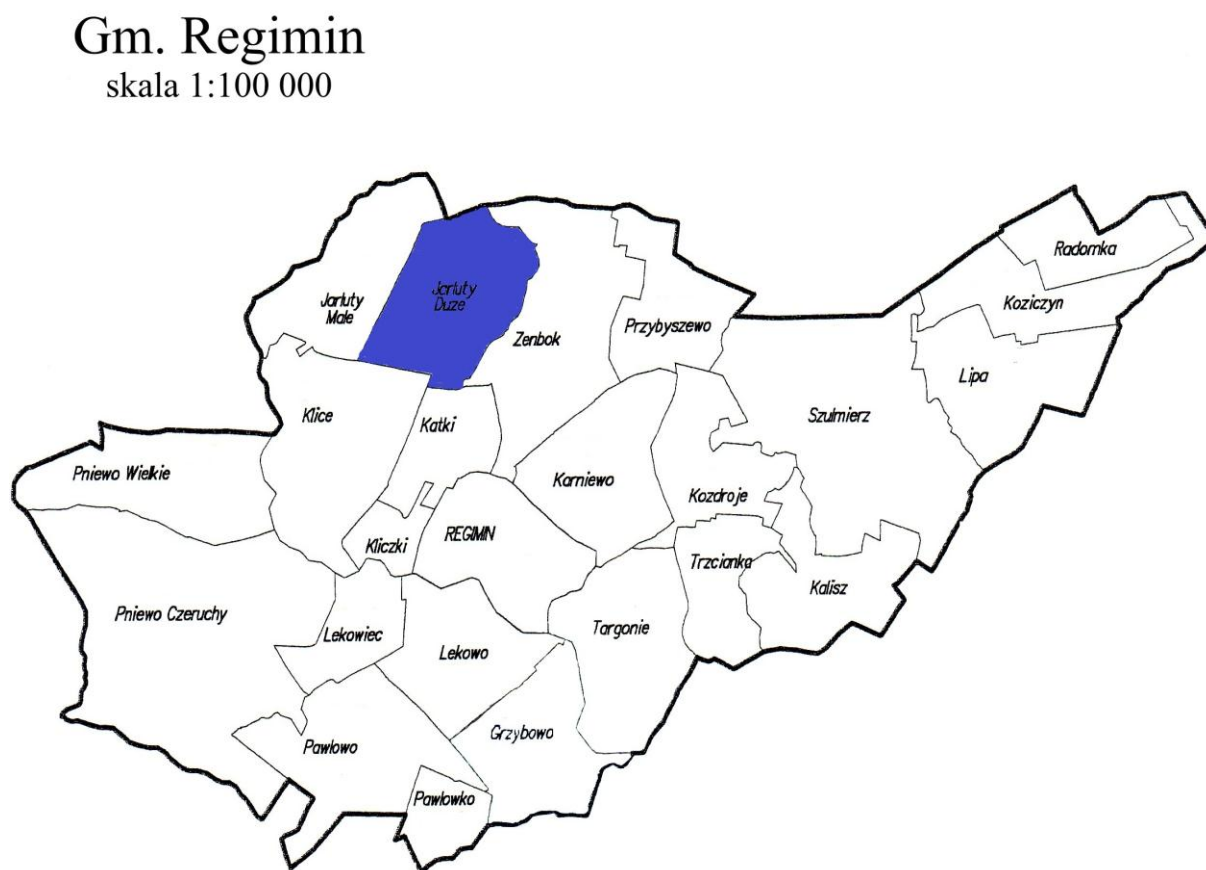
Plan zawiera zasady informowania mieszkańców, partnerów społecznych i podmiotów gospodarczych oraz pozyskiwania i wykorzystania ich opinii w toku realizacji i aktualizacji zakresu przyjętych zadań. Praca nad przygotowaniem Planu wsparta została konsultacjami z mieszkańcami Jarlut Dużych , przeprowadzanymi za pośrednictwem Rady Gminy, Rady Sołectkiej oraz Grupy Odnowy Wsi Jarluty Duże.

Plan Odnowy Miejscowości Jarluty Duże na lata 2012-2019 jest dokumentem otwartym, a zapisane w nim zadania będą aktualizowane stosownie do zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych, jak i wewnętrznych, pojawiających się nowych możliwości oraz zmiany hierarchii priorytetów przyjętych przez Radę Gminy w Regiminie. Uwzględniane będą również nowe potrzeby zgłaszane przez radnych, grupy mieszkańców, organizacje pozarządowe oraz sektor publiczny i prywatny.

1. Charakterystyka miejscowości Jarluty Duże.

Położenie miejscowości

Miejscowość Jarluty Duże położona jest w północno-zachodniej części gminy Regimin, w powiecie ciechanowskim, w województwie mazowieckim. Jest ona siedzibą sołectwa, które zajmuje obszar 491,7 hektara, czyli niewiele ponad 4,42 % powierzchni całej gminy. Od północy sołectwo graniczy z gminami Grudusk i Stupsk, od strony zachodniej z sołectwem Jarluty Małe, od wschodu z sołectwem Zeńbok, zaś od południa z sołectwami Klice i Kątki przynależnymi do Gminy Regimin.

IV1

Mapka nr1: Położenie sołectwa Jarluty Duże na tle gminy.

Poważny wpływ na tendencje rozwojowe Jarlut Dużych, ich sytuację demograficzną, gospodarczą oraz planowane działania ma znaczna odległość miasta Ciechanowa. Jest to centralny ośrodek subregionu ciechanowskiego, siedziba powiatu ziemskiego, posiadający duże

perspektywy rozwojowe i silnie uzależniający od siebie tereny leżące w jego pobliżu. Dotyczy to znacznej części obszaru gminy, szczególnie jej południowych, wschodnich i centralnych rejonów. W mniejszym wymiarze dotyczy to Jarlut Dużych, które są oddalone od Ciechanowa o ok. 13 kilometrów. Tak znaczna odległość ma jednak swoje negatywne konsekwencje związane z utrudnieniami komunikacyjnymi, a także w dostępie do urzędów, instytucji, centrów kultury, szpitala czy usług.

Z siedzibą władz gminnych – Regiminem, łączy odległe o 4 kilometry Jarluty wygodna asfaltowa droga. Zapewnia ona mieszkańcom wsi szybki i bezpieczny dojazd do centralnego ośrodka administracyjnego gminy.

Mapka nr 2: *Jarluty Duże, Regimin i okolice Ciechanowa.*

Jarluty Duże należą do średniej wielkości ośrodków osadniczych na terenie gminy Regimin. Na ich obszarze zamieszkuje jedynie 177 osób, czyli 3,52 % populacji całej gminy (stan na czerwiec 2012 r.). W okresie ostatnich prawie 6 lat (09.2006-06.2012) liczba ludności

Jarlut Dużych zmniejszyła się aż o 12 osób, czyli o prawie 6,5%. Wynika to przede wszystkim z ujemnym przyrostem naturalnym, ale także występującym od kilku lat zjawiskiem emigracji zarobkowej, szczególnie osób młodych, tak w rejony bardziej zurbanizowane, jak również zagranicę.

Struktura wiekowa mieszkańców Jarlut Dużych jest stosunkowo niekorzystna, gdyż tylko 33 spośród nich zalicza się do grupy osób w wieku przedprodukcyjnym. Stanowi to 18,6 % ogółu mieszkańców miejscowości i wskaźnik ten jest niższy od obliczonego dla całej, gminy, powiatu a także dla województwa mazowieckiego (ok.20%). Korzystnie dla Jarlut Dużych kształtuje się natomiast średnia dla osób w wieku poprodukcyjnym. Jest to grupa licząca 22 osoby, co stanowi jedynie 12,4% całkowitej liczby mieszkańców. Dla gminy jest to poziom 16,4%, dla powiatu – 14,5%, zaś dla całego województwa mazowieckiego – ok. 16,5%.

Powyższe dane świadczą o negatywnych w większości trendach demograficznych występujących na terenie Jarlut Dużych. Dotyczy to przede wszystkim zjawiska zmniejszającej się liczby mieszkańców oraz ujemnego przyrostu naturalnego. Pozytywy trend występuje w strukturze wiekowej, bowiem znaczny odsetek mieszkańców to osoby w wieku przed- i produkcyjnym. Można stwierdzić, że w Jarlutach Dużych nie występuje zjawisko starzenia się społeczeństwa, ale niepokoić może malejący przyrost naturalny.

Bardzo niska gęstość zaludnienia (35,98 osoby/km² przy średniej dla gminy – 45,0) wynika z faktu, że teren sołectwa Jarluty Duże zajmuje stosunkowo duży obszar w porównaniu z innymi sołectwami. Cała południowa część sołectwa to tereny dawnego bagna Kostrzeń, które w chwili obecnej użytkowane są jako łąki i pastwiska. Spadek liczby mieszkańców uwidacznia się także w zmniejszającym się wskaźniku gęstości zaludnienia. W 2006 roku wynosił on jeszcze 38,4 osoby/ km² , by do czerwca 2012 r. spaść o około 2,5 osoby/ km² .

Historia miejscowości

Pierwsze pisemne wzmianki o istnieniu Jarlut Dużych pochodzą z I ćwierci XV wieku, gdy w 1421 roku pojawia się informacja o nadaniu wsi prawa niemieckiego. Zakładać należy, że w takim przypadku ten ośrodek osadniczy istniał już znacznie wcześniej. Pochodzenie nazwy miejscowości wiąże się z imieniem *Jarolut*, chociaż uznać je można za bardzo rzadko spotykane.

Nadanie prawa niemieckiego wiązało się niewątpliwie z przestrzennym uporządkowaniem zabudowy i podziałami ziemi. Niemożliwym jest jednak stwierdzenie, czy zachowana do czasów obecnych forma układu zabudowy zachowała elementy średniowiecznego rozplanowania.

W początkach XV wieku właścicielem ziemi na Jarlutach był niejaki Borzym z Opinogóry, mający też znaczne dobra w innych częściach Mazowsza. W 1470 roku Jarluty należały do Piotra z Jarlut, który posiadał aż siedmioro dzieci. Około roku 1500 jako właściciela wymienia się niejakiego Arnolda, ożenionego z Katarzyną, córką możnych dziedziców z Wieczfni Kościelnej. W połowie XVI wieku (1567 r.) wykaz podatkowy podaje, że „*Jarluty Stare*” (w odróżnieniu od sąsiednich Jarlut Małych) złożone były z dwóch działów: 3 włókowego z dwoma zagrodnikami oraz liczącego 5,5 włóki z 4 zagrodnikami, kowalem i krawcem. Dobrami władała rodzina Jarluckich.

Brak niestety informacji czy danych z kolejnych dziesięcioleci, ale można domniemywać, że u schyłku XVII wieku dobra jarluckie należały do rodziny Warzeńskich, pisanych także jako Wskrzeńscy lub Wskrzyńscy. W późniejszych okresach zmieniały się rodziny władające Jarlutami Wielkimi, aby wreszcie w 1770 roku trafiły one w ręce Bartłomieja Kamińskiego herbu Prawdzic. Wieś nazywano wówczas „*Jarluty Większe*” albo też „*Jarluty Dalsze*”.

Wykonany w latach 1783/84 spis informuje, że właścicielami części wsi byli Kossakowscy, Kozicki i Koźniewscy. Bartłomiej Kamiński (prawdopodobnie syn poprzedniego Bartłomieja) skupywał systematycznie kolejne części Jarlut, by wreszcie ok. 1792 roku stać się właścicielem całości majątku. Należały do niego również inne liczne dobra ziemskie, które wspólnie tworzyły niemałą fortunę. Kamiński pełnił również wiele stanowisk publicznych – był pisarzem ziemi ciechanowskiej (1795), pisarzem sądu w Ciechanowie i na koniec (po wygnaniu Prusaków w 1809 r.) sędzią ziemskim powiatu pułtuskiego. Z tego też powodu nie mógł osobiście prowadzić folwarku w Jarlutach Wielkich i oddał je w dzierżawę Kazimierzowi Kosińskiemu.

Pierwsze graficzne przedstawienie wsi odnajdujemy na pruskiej mapie z 1800 roku, na której Jarluty Wielkie uwidoczniono jako średniej wielkości osadę o zwartej zabudowie. Po siedemnastu latach nasza wieś liczyła 13 domów zamieszkiwanych przez 85 osób. Pięć lat później (1822 r.) domów było 12, ale mieszkało we wsi aż 108 ludzi. Dokładniejsze informacje o wyglądzie Jarlut Wielkich znajdujemy na mapie z 1830-40 roku. Zajmowany przez wieś obszar był dosyć rozległy, kształtem przypominając kwadrat. W północnej części wsi funkcjonowała karczma, zaś w południowej usytuowane były zabudowania folwarczne.

Carski ukaz uwłaszczeniowy spowodował, że ok. 1866 roku jarlucki folwark praktycznie przestał istnieć. Z liczącego 694 morgi majątku część – 190 mórg- podzielono na 23 osady włościańskie, a część przydzielono do sąsiedniego majątku Jarluty Małe. Z dużym prawdopodobieństwem zakładać można, że podstawowym powodem zaniknięcia folwarku w

Jarlutach Wielkich była jego katastrofalna sytuacja finansowa. Mniej prawdopodobne jest, aby nastąpiło to wyniku represji carskich po upadku Powstania Styczniowego. Pewnym jest to, że w opisie z 1882 roku Jarluty Wielkie określono jako wieś tylko włościańską. Liczyła ona wówczas 32 domy i 250 mieszkańców gospodarzących na 604 morgach gruntów i 12 morgach nieużytków.

Mylącym jest określenie „wieś włościańska”, które sugeruje, że w Jarlutach Wielkich zamieszkiwali uwłaszczeni chłopci, dawni poddani dziedzica. Tymczasem w większości włościanie wywodzili się z drobnej zagrodowej szlachty była ona przeważnie niepiśmienna, schłopiała i nie mogła udowodnić władzom swojego szlachectwa. Była więc traktowana jako włościanie, przez zaborcze władze preferowani i przeciwstawiani patriotycznej i katolickiej szlachcie.

Pod koniec XIX wieku na sporządzonej wówczas mapie widać jeszcze zgrupowanie dawnej folwarcznej zabudowy. W północnej części wsi funkcjonował wiatrak, zaś od południa zabudowę i tereny uprawne opierały się o granice rozległego bagna Kostrzeń.

Nie posiadamy dokładnych informacji o sytuacji wsi i jej mieszkańców w latach 1914-1918, w okresie I wojny światowej. Wieś niewątpliwie poniosła poważne straty, gdyż w niedalekiej okolicy w pierwszych latach zmagania toczyły się zacięte walki pozycyjne. Niechybnie z powodu znacznych zniszczeń, w okresie międzywojennym zbudowano w Jarlutach Wielkich szereg nowych, odmiennych od dawniejszych, drewnianych domów. Część z nich przetrwała do dnia dzisiejszego. Około 1935 roku odbudowa zniszczeń była na tyle skuteczna, że w Jarlutach, teraz nazywanych Dużymi, stało już 60 domów. Tak znaczący przyrost wynikał zapewne z rodzinnych podziałów gospodarstw i, być może, częściowej parcelacji majątku w sąsiednich Jarlutach Małych. Przed 1939 rokiem wieś nasza była dosyć rozległa obszarowo, zaś przy kilku drogach istniała gęsta, zwarta zabudowa. Na północno-wschodnim jej skraju dalej funkcjonował drewniany wiatrak.

Po 1945 roku i wprowadzeniu reformy rolnej, w Jarlutach Dużych nie było co parcelować, gdyż żadne z tutejszych gospodarstw nie liczyło więc więcej niż 50 hektarów. Tuż po wojnie, około 1949 roku, rozpoczęto prace związane z meliorowaniem i zagospodarowywaniem rozległych bagien Kostrzeń ciągnących się na południe od zabudowy wiejskiej. Prace te trwały kilkadziesiąt lat i dopiero w latach 80-tych XX wieku prawie całość Kostrzenia zamieniono na uprawne łąki i pastwiska.

Około 1965 roku dopełnił się także los innego symbolu Jarlut Dużych – drewnianego wiatraka, który w 1960 roku uznano za zabytkowy. Nie przeszkodziło to jednak, by ten symbol przeszłości Jarlut został zdewastowany i rozebrany.

Fakt, że majątek Jarluty Wielkie nigdy nie był siedzibą rodową i należał do mniej znanych rodzin spowodował, że do dnia dzisiejszego nie zachowały się we wsi zabytki i przykłady dawnej architektury, w tym chociażby dwór ziemiański. Zniszczenia z okresu I wojny światowej spowodowały, że w Jarlutach nie zachowały się przykłady dawnego budownictwa wiejskiego – domy, budynki gospodarcze czy folwarczne.

Obecnie jedynymi pamiątkami przeszłości Jarlut pozostały liczne przydrożne kapliczki i krzyże. Większość z nich pochodzi z końca XIX i początków XX wieku.

Fot.1: Przydrożny krzyż z 1918 roku.

Pod względem przynależności kościelnej Jarluty Duże od 1402 roku włączono do erygowanej wówczas nowej parafii Zeńbok. Miejscowość ta, oddalona od Jarlut Wielkich jedynie o 1,5 kilometra, była przez wieki ośrodkiem dominującym nad okolicznymi miejscowościami. Oprócz siedziby parafii znajdował się tutaj duży folwark, zbudowany na pocz. XIX wieku murowany dwór, tutaj też powstawały pierwsze w okolicy szkoły.

Fot. 2: Zabytkowy XVIII wieczny kościół parafialny w Zeńboku.

Z XIX-wiecznymi dziejami Jarlut Dużych wiąże się postać słynnego ciechanowskiego działacza społecznego i lekarza dr Franciszka Rajkowskiego. Urodził się w 1848 r. w rodzinie biednego włościanina z Jarlut. Z siedmiorga rodzeństwa cztery jego siostry zmarły w dzieciństwie, zaś sam Franciszek często głodował. Jego szczęściem był fakt, że młodym pracowitym i zdolnym wiejskim chłopcem zainteresował się i otoczył opieką ksiądz Hipolit Waśniewski, proboszcz z Lekowa. Jarluty Wielkie, wraz z całą zeńbocka parafią, zostały w tym okresie podporządkowane administracyjnie kościołowi lekowskiemu. Młody Rajkowski pieszo docierał do odległego o prawie 8 kilometrów Lekowa, by tutaj pobierać nauki w przykościelnej szkółce. Wybitnie zdolny chłopak został przez ks. Waśniewskiego wysłany do III Gimnazjum w Warszawie, które bez trudu ukończył. Skończył także studia medyczne i już jako praktykujący lekarz wrócił do Ciechanowa. W Warszawie poznał także dr Tytusa Chałubińskiego, który wspierał studenta z Jarlut radą, pieniędzmi i naukowym talentem. Rajkowski wywodząc się z ubogiej rodziny chłopskiej często bezpłatnie leczył ubogich mieszkańców okolicznych wsi. Ogromnie zaangażował się w działalność społeczną. Współtworzył ciechanowski oddział Towarzystwa Kultury Polskiej (1907), zakładał Dom Ludowy w Ciechanowie i na ten cel przekazał część własnej posiadłości. Był inicjatorem powstania jednej z pierwszych na ziemiach polskich Szkoły Rolniczej w Sokołówku. Zawdzięczając swoją karierę wsparciu ks.

Waśniewskiego sam został opiekunem i mecenasem jednego z największych polskich rzeźbiarzy przełomu wieków, jakim był Bolesław Biegas. Bardzo ubogi chłopak z Koziczyna posiadał niezwykle talent artystyczny. Dzięki finansowemu wsparciu dr Rajkowskiego mógł skończyć Wydział Sztuk Pięknych Szkoły Głównej w Warszawie, a później wyjechać do Paryża. Śmierć Rajkowskiego (zmarł w czasie epidemii) odbiła się szerokim echem w Ciechanowie, Warszawie i całej okolicy. W pogrzebie niezwykle człowieka wzięła udział ogromna rzesza ludzi, którym bezinteresownie pomagał i leczył.

Środowisko przyrodnicze

Miejscowość Jarluty Duże położona jest na rozległej płaskiej równinie zajmującej północno-zachodnią część gminy Regimin. Nie występują tutaj większe wzniesienia czy wzgórza morenowe, a wysokości względne wahają się od 128,3 do 135,7 m n.p.m. Obszar sołectwa pokrywają głównie utwory kaemowe – piaski, żwiry i rzadziej gliny.

Na południe od miejscowości Jarluty Duże, aż do oddalonej o ok. 2,5 km wsi Kątki, zlokalizowany jest wyjątkowy pod względem przyrodniczym obszar dawnego bagna zwanego „Kostrzeń”. Położony w swoistej niecce teren obniża się w stosunku do obszaru zabudowy Jarlut Dużych o ok. 7-8 metrów osiągając wysokość względną od 122,4 do 123,3 m n.p.m. Od 1949 roku rozpoczęto prace związane z odwodnieniem, zmeliorowaniem i zagospodarowaniem „Ostrzenia” na potrzeby rolnictwa. Prace te, ukończone praktycznie dopiero pod koniec lat 80-tych ubiegłego wieku, doprowadziły do zniszczenia unikatowego bagiennego środowiska przyrodniczego. System rowów melioracyjnych, odprowadzających nadmiar wód do płynącej na południe od Kostrzenia rzeki Łydyni, pozwolił na urządzenie na tym terenie kilkudziesięciu hektarów łąk i pastwisk, a także wykorzystania gruntów pod zasiewy zbóż i roślin motylkowych.

Okolice Jarlut Dużych pozbawione są całkowicie lasów. Większe ich kompleksy występują w odległości ok. 3 -4 kilometrów na zachód w kierunku Klic i Jarlut Małych. Te niewielkie obszarowo lasy objęte są jednak ścisłą ochroną prawną, bowiem spełniają rolę lasów wodochronnych. Inne niewielkie zalesienia, a właściwie nawet zagajniki, występują jedynie w centralnej części sołectwa, na południe od zabudowy wsi.

Cennym elementem krajobrazu są na tym terenie bardzo liczne zadrzewienia i zakrzaczenia śródpolne, występujące szczególnie w południowej części sołectwa. Najczęściej są to stare dzikie śliwy, jabłonie, grusze, rzadziej dęby polne. Wśród krzewów dominuje tarnina, dzika

róża, bez czarny i głóg. Spełniają one ogromną rolę przyrodniczą stając się siedliskiem licznych gatunków ptaków, owadów, a także mniejszych zwierząt.

Fot.3: Zadrzewienia śródpolne w okolicy Jarlut Dużych.

Zdecydowana większość terenu gminy Regimin (prawie 80%) włączona została w system obszarów chronionego krajobrazu. Zdecydowały o tym szczególne walory przyrodniczo – krajobrazowe. Sama miejscowość Jarluty Duże także znalazła się w granicach Krośnicko – Kosmowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Duża jednak część sołectwa, położona na północ od przecinającej miejscowość drogi powiatowej, pozostała poza granicami strefy chronionego krajobrazu.

Brak dużych zakładów przemysłowych i innych źródeł zanieczyszczeń powoduje, że powietrze charakteryzuje się bardzo dużym stopniem czystości. Wpływa na taką sytuację ma również fakt, że Jarluty Duże położone są poza głównymi szlakami komunikacyjnymi gminy, powiatu i województwa. W efekcie występuje tutaj niewielka emisja spalin i pyłów zawieszonych do powietrza. Najpoważniejszym źródłem ich emisji są w tym rejonie jedynie domowe piece centralnego ogrzewania.

Na terenie sołectwa Jarluty Duże nie występują także rzeki lub większe ciek wodne. Cały jego obszar należy do zlewni rzeki Łydyni, do której wody odprowadzane są bardzo

rozbudowanym systemem rowów melioracyjnych (Kostrzeń). Część wód z terenu sołectwa odprowadzana jest także do rzeczki Czerwienicy, lewobrzeżnego dopływu Łydyni.

Fauna i flora, występująca w rejonie Jarlut Dużych jest typowa dla obszarów Równiny Mazowieckiej. Brak kompleksów leśnych oraz zbiorników i dużych cieków wodnych powoduje, że fauna występująca na tym obszarze charakterystyczna jest dla terenów otwartych, pól uprawnych i śródpolnych zadrzewień oraz terenów podmokłych i łąk. Liczna jest więc szczególnie populacja lisa, sarny, dzika, w mniejszym stopniu zająca szaraka, którego liczebność w ciągu ostatniego dziesięciolecia radykalnie spadła. Na ciekach wodnych i rowach melioracyjnych pojawił się w ostatnim dziesięcioleciu także bóbr, który, podobnie jak dzik, powoduje poważne szkody w uprawach rolnych i na łąkach.

Wśród ptaków dominują popularne gatunki (wróbel, sikory, wrony, gawrony), ale spotkać też można stada przepiórek, kuropatw oraz bażanty. Ze względu na duże obszary łąk i terenów podmokłych w rejonie Jarlut Dużych licznie występuje bocian biały. Zwiększaniu się populacji tego ptaka sprzyja także wyjątkowa czystość środowiska na tym terenie.

Fot.3: *Gniazdo bociana białego na słupie w centrum Jarlut Dużych.*

Krajobraz sołectwa Jarlut Duże jest charakterystyczny dla Równiny Mazowieckiej także z powodu licznie występujących tu skupisk wierzby pospolitej, tworzącej malownicze szpalery ciągnące się wzdłuż dróg i rowów melioracyjnych.

Infrastruktura techniczna

Komunikacja

Peryferyjne położenie Jarlut Dużych z dala od głównych szlaków komunikacyjnych powoduje, że sieć dróg na terenie sołectwa nie jest gęsta i rozbudowana. Jednakże z gospodarczego punktu widzenia oraz sprawności połączeń komunikacyjnych stwierdzić można, że jest ona zadowalająca i umożliwia normalne funkcjonowanie mieszkańców.

Główną arterią drogową jest na terenie sołectwa droga powiatowa nr 07524 relacji Regimin- Jarluty Małe- Karniewo która łączy Jarluty Duże z Zeńbokiem (siedziba parafii i szkoły podstawowej) i Regiminem. Ze względu na natężenie ruchu oraz słabą jakość nawierzchni znajduje się ona w złym stanie i wymaga szeroko pojętej modernizacji oraz zbudowania biegnących przy niej chodników dla pieszych.

Fot. 4: Droga powiatowa w Jarlutach Dużych.

Drugą z dróg posiadających istotne znaczenie dla sprawnego funkcjonowania komunikacji w tym rejonie jest droga gminna nr 120810W relacji Regimin – Jarluty Duże o długości 3500 metrów. Łączy ona Jarluty bezpośrednio z siedzibą władz gminnych znacznie skracając czas przejazdu między obiema miejscowościami. Posiada ona nawierzchnię asfaltowo-bitumiczną i znajduje się w dobrym stanie technicznym.

Ze względu na specyficzny, typowo rolniczy charakter miejscowości niezwykle ważny z gospodarczego punktu widzenia jest stan techniczny dróg lokalnych i dojazdowych

umożliwiających dojazd do gruntów rolnych, upraw zielonych i siedzib poszczególnych gospodarstw. Najważniejsze z tego typu dróg posiadają nawierzchnię utwardzoną (asfalt, potrójne utwardzenie emulsja i grysem) lub żwirową. Większość to jednak drogi gruntowe, wymagające znacznych nakładów finansowych i prac modernizacyjnych.

Fot.5: Droga gminna z Jarlut Dużych do Regimina.

Poważnym problemem dla mieszkańców Jarlut Dużych jest brak chodników dla pieszych, tak przy drogach gminnych, jak i powiatowej. Ze względu na niewielkie natężenie ruchu pojazdów nie powoduje to istotnego zagrożenia bezpieczeństwa mieszkańców, ale znacznie obniża ich komfort i poziom życia.

Gospodarka wodno-ściekowa

Stopień zwodociągowania tak całej gminy, jak i samych Jarlut Dużych osiągnął poziom prawie 99%. Jedynie nieliczne zabudowania pozbawione są obecnie dostępu do sieci wodociągowej, ale i one, w perspektywie najbliższych lat, podłączone zostaną do gminnych wodociągów

Mieszkańcy Jarlut Dużych korzystają z sieci wodociągowej podłączonej do ujęcia wody w sąsiednim Zeńboku. Funkcjonuje tutaj jedna, bardzo wydajna studnia głębinowa pozwalająca na pobór wody w ilości ok. 80 m³ na dobę. Wiąże się to z faktem, że zarówno sam Zeńbok, jak i znaczna część gminy, położone są nad Głównym Zbiornikiem Wód Podziemnych „Górna

Łydynia”, który stanowi strategiczne źródło zaopatrzenia w wodę dla Ciechanowa i okolic. Obszar leżący w bezpośrednim sąsiedztwie ujęcia objęty jest strefą ochrony pośredniej.

Podstawowym problemem z zakresu infrastruktury technicznej jest na terenie Jarlut Dużych brak sieci kanalizacyjnej. W zdecydowany sposób obniża to atrakcyjność inwestycyjną miejscowości, powoduje zanieczyszczenie środowiska naturalnego, hamuje rozwój budownictwa mieszkaniowego. Produkowane ścieki gromadzone są w większości w przydomowych zbiornikach bezodpływowych i wywożone przez wyspecjalizowane w tym zakresie przedsiębiorstwa usługowe na teren miejskiej oczyszczalni ścieków w Ciechanowie.

Gospodarka odpadami

Przepisy określające zasady gospodarki odpadami stałymi na terenie tak gminy, jak i samego Regimina zawarte są w „Regulaminie utrzymania czystości i porządku ” oraz „Planie gospodarki odpadami” uchwalonymi przez Radę Gminy. W chwili obecnej ponad 90% gospodarstw domowych funkcjonujących w Jarlutach Dużych posiada indywidualne pojemniki do zbiórki śmieci.

Z funduszy gminnych oraz środków pozyskanych z zewnątrz Urząd Gminy zakupił i ustawił na terenie Jarlut dwa zestawy pojemników do selektywnej zbiórki odpadów, przeznaczonych do odzysku szkła i butelek PET. We wrześniu 2010 r. UG z dofinansowaniem środków PROW 2007-2013 zakupił i ustawił w Jarlutach Dużych pojemniki do selektywnej zbiórki makulatury i opakowań aluminiowych.

Odbiorem wszystkich odpadów z terenu Jarlut zajmują się przedsiębiorstwa wyspecjalizowane w tym zakresie. Odpady poddawane są recyklingowi lub też wywożone na zmodernizowane wysypisko śmieci w m. Wola Pawłowska (gm. Ciechanów).

Telekomunikacja

Obsługę mieszkańców Jarlut Dużych w zakresie usług teleinformatycznych prowadzą dwaj operatorzy: Multimedia Polska Południe S.A. oraz Telekomunikacja Polska S.A. Pierwszy z nich, posiadający łącza światłowodowe, obsługuje 32 abonentów indywidualnych. Istniejąca infrastruktura techniczna, będąca w posiadaniu tego operatora, umożliwia także korzystanie z dostępu do łącz internetowych. Na terenie Jarlut zlokalizowana jest tzw. szafa dostępowa, które to urządzenie w istotny sposób wpływa na polepszenie jakości świadczonych usług.

Telekomunikacja Polska S.A. świadczy usługi na rzecz kilku abonentów, jednak ze względu na brak możliwości technicznych operator ten nie jest w stanie zapewnić pełnego dostępu do Internetu.

Ciepłownictwo i gazownictwo

Obszar sołectwa Jarluty Duże nie posiada sieci gazowej, zapewniającej dostęp mieszkańcom do korzystania z tego paliwa. Ze względu na niewielką ilość mieszkańców i znaczna odległość dzielącą Jarluty od stacji redukcyjnej I stopnia znajdującej się w Lekowie, niezasadne z ekonomicznego punktu widzenia jest planowanie budowy sieci gazowej na tym terenie.

Na terenie Jarlut Dużych brak jest centralnych systemów zaopatrzenia w ciepło. Stosowane są rozwiązania indywidualne, jednak w przeważającej części do ogrzewania budynków stosowany jest węgiel kamienny. W okresie letnim popularnym paliwem jest także drewno pozyskiwane z lasów prywatnych lub kupowane w Leśnictwie Szulmierz. W kilku budynkach funkcjonują kotłownie wykorzystujące także paliwo gazowe oraz olej opałowy.

Gospodarka i rolnictwo

W prowadzonej przez Wójta Gminy Regimin ewidencji działalności gospodarczej w miejscowości Jarluty Duże nie zarejestrowano żadnego podmiotu gospodarczego. Jest to na terenie gminy sytuacja wyjątkowa, ale należy brać w tym przypadku pod uwagę fakt, że od chwili swojego powstania Jarluty Duże nosiły charakter miejscowości typowo rolniczej. Także i w chwili obecnej podstawowym źródłem dochodów mieszkańców tej wsi jest rolnictwo.

Tabela 1: *Struktura użytków rolnych wg klas bonitacyjnych.*

	Powierzchnia (ha)	Klasa bonitacyjna				
		II	III	IV	V	VI
Użytki zielone	184,2	-	2,1 %	31,6 %	51,5	14,8
Grunty orne i sady	257,6	-	17,1 %	29,7%	36,4 %	16,8 %

Źródło: Dane własne Urzędu Gminy.

Z załączonej tabeli wynika, że na terenie sołectwa Jarluty Duże występują w dużej części grunty o stosunkowo niskich klasach bonitacyjnych, wykorzystywane przede wszystkim pod uprawy żyta, pszenżyta, roślin motylkowych, i kukurydzy. Niską jakość posiadają także obszary

wykorzystywane jako użytki zielone położone najczęściej na terenach zmeliorowanego dawnego bagna Kostrzeń.

Fot.6: Łąki na terenie dawnego bagna Kostrzeń.

Pod względem wskaźnika ilości użytków zielonych w stosunku do całkowitej powierzchni sołectwo Jarluty Duże zajmuje pierwsze miejsce wśród 25 sołectw wchodzących w skład gminy Regimin. Ma to poważny wpływ na profil produkcji rolnej dominującej w tym rejonie. Większość z rolników prowadzących gospodarstwa w Jarlutach Dużych specjalizuje się w hodowli bydła mlecznego. Ze względu na warunki klimatyczne, czystość środowiska i jakość pasz mleko to osiąga szczególnie wysokie wskaźniki czystości i przydatności do przetwarzania.

Niskie klasy bonitacyjne gleb powodują, że są one zaliczane do kompleksu żyniego słabego i bardzo słabego (centralna i wschodnia część sołectwa) lub też kompleksu żyniego dobrego (część północna)

Niska jakość gleb i użytków zielonych spowodowała, że teren całego sołectwa zaliczony został przez IUNG Puławy do obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania. W 100-punktowej skali ocen przydatności obręb Jarluty Duże otrzymał jedynie 43,6 pkt. Właściciele gruntów otrzymują więc dodatkowe dopłaty bezpośrednie wynikające z dokonanej przez IUNG oceny warunków gospodarowania.

Poważnym problemem z punktu widzenia jakości produkcji rolnej jest stan melioracji na terenie sołectwa, szczególnie obszarach zagospodarowanego na cele rolnicze bagna Kostrzeń. Ze

względu na kształt niecki i niewielkie spadki terenu w kierunku doliny rzecznej rzeki Łydyny do której odprowadzany jest nadmiar wód, rowy melioracyjne na obszarze Kostrzenia wymagają stałej i kosztownej konserwacji. Koszty utrzymania i konserwacji systemu melioracyjnego znacznie obciążają właścicieli leżących tu łąk i pastwisk.

Fot.7: Północna część sołectwa Jarluty Duże – pola obsiane żytem.

Na terenie sołectwa Jarluty Duże, podobnie jak i całej gminy Regimin, nasila się tendencja likwidacji małych i średnich gospodarstw rolnych oraz powstawania gospodarstw wysokotowarowych. Swoją działalność opierają one na dużym areale użytków rolnych i często przyjmują specjalistyczny profil produkcji (zboża, hodowla trzody chlewnej i bydła mlecznego). Nasila się również tendencja wykupu ziemi przez rolników, którzy siedziby swoich gospodarstw posiadają na terenie sąsiednich sołectw i prowadzą duże gospodarstwa rolne.

Na omawianym terenie nie było tradycji upraw warzywniczych oraz sadownictwa. Ta dziedzina rolnictwa ograniczała się do terenów przydomowych i produkowała najczęściej wyłącznie na potrzeby własne gospodarstw domowych.

Dobre połączenia komunikacyjne, stosunkowa bliskość ośrodków administracyjnych powoduje, że część mieszkańców Jarlut Dużych utrzymuje się z pracy w sektorze szeroko rozumianych usług, zatrudnienia w oświacie, instytucjach publicznych i urzędach, przemyśle i zakładach rzemieślniczych. Sporą grupę stanowią także renciści i emeryci oraz osoby bezrobotne (poziom bezrobocia ok. 12 %). Do tej ostatniej grupy należą przede wszystkim osoby w wieku

30-40 lat, nie posiadające kwalifikacji zawodowych i ukończoną jedynie szkołę podstawową. Dla niewielkiej grupy osób źródłem utrzymania jest praca zarobkowa w dużych ośrodkach miejskich (Warszawa i okolice, Olsztyn) oraz zagranicą, szczególnie we Francji, Wielkiej Brytanii i Włoszech. Znajdują oni zatrudnienie w sektorze budowlanym, spożywczym i rolnym (zbiórka owoców, warzyw, prace sezonowe).

Warunki życia ludności

Oświata i wychowanie

W miejscowości Jarluty Duże nie istniała i nie funkcjonuje w chwili obecnej żadna placówka oświatowa. Zdecydowana większość dzieci w wieku szkolnym uczęszcza do Szkoły Podstawowej im. Zygmunta Padlewskiego w Zeńboku, oddalonej jedynie o 1,5 kilometra.

Fot.8: Szkoła podstawowa w Zeńboku.

Uczniowie korzystają z pracowni komputerowej z dostępem do Internetu, biblioteki szkolnej i niewielkiej sali gimnastycznej. Sam obiekt szkolny w Zeńboku został w latach 2008-2010 poważnie zmodernizowany i wyposażony w pomoce dydaktyczne. Wykonano m.in. nową elewację budynku, wymianę stolarki okiennej, gruntowny remont pomieszczeń.

Absolwenci tej szkoły kontynuują naukę najczęściej w Gimnazjum w Regiminie oddalonym od Jarlut Dużych o ok. 4 kilometry. Samorząd gminny zapewnia wszystkim

uczniom zamieszkującym na terenie tej miejscowości bezpłatny dowóz autobusami szkolnymi do Gimnazjum, zaś uczniom szkoły podstawowej, którzy nie spełniają wymogów ustawowych, możliwość dojazdu specjalnymi kursami szkolnymi.

Służba zdrowia

Mieszkańcy Jarlu Dużych w zakresie usług medycznych korzystają z funkcjonującego w Regiminie Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Medica”, mającego swoją siedzibę w budynku dawnego ośrodka zdrowia w centrum Regimina. Praktykę lekarską w zakresie medycyny rodzinnej prowadzi dwoje lekarzy wspomaganych przez trzy pielęgniarki. Nie działają w Regiminie przychodnie specjalistyczne i w związku z tym mieszkańcy całej gminy, w tym także Jarlut, korzystają z tego typu placówek istniejących przy Szpitalu Wojewódzkim w Ciechanowie i Klinice MSW.

W latach 2002 -2007 mieszkańcy Jarlu Dużych pozbawieni byli możliwości korzystania z usług stomatologicznych w związku z likwidacją gabinetu dentystycznego działającego w Regiminie. Od lutego 2008 roku ponownie uruchomiony został tego typu gabinet, na którego potrzeby dostosowano dwa pomieszczenia w obiekcie nowej hali sportowej. Działa on jako NZOZ przede wszystkim w ramach kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia i zdecydowana większość mieszkańców Jarlut Dużych korzysta z jego usług.

W Regiminie funkcjonuje także Punkt Apteczny, zaopatrujący mieszkańców gminy, w tym i Jarlut Dużych, w większość potrzebnych im lekarstw. Korzystają oni także z dobrze rozbudowanej sieci aptek w Ciechanowie.

Kultura i sport

Na terenie gminy Regimin nie istnieje gminny ośrodek kultury. Jej obszar, w tym i Jarluty Duże, leży w zasięgu kulturalnego oddziaływania Ciechanowa, stąd potrzeby mieszkańców w tym zakresie zaspokajane są w większości przez miejskie i powiatowe instytucje kultury. Poważnym utrudnieniem w dostępie do tego typu usług jest znaczna odległość dzieląca tę miejscowość od centrum administracyjnego powiatu. Konieczność wydatkowania środków finansowych na dojazd i udział w imprezach kulturalnych jest także, ze względu na pauperyzację społeczeństwa, istotną przeszkodą w korzystaniu z centrów kultury.

Największą instytucją spełniającą funkcje kulturalne na terenie gminy jest niewątpliwie Gminna Biblioteka Publiczna im. Władysława Reymonta, której siedziba znajduje się w Regiminie. Mogą z niej korzystać również mieszkańcy sołectwa Jarluty Duże.

Poważnym problemem, który trapi mieszkańców sołectwa jest brak na jego terenie jakiegokolwiek infrastruktury sportowej. Ze względu na brak odpowiedniej działki nie powstało w tej miejscowości nawet niewielkie boisko trawiaste. Do dyspozycji dzieci i dorosłych oddano natomiast plac zabaw zlokalizowany przy budynku świetlicy wiejskiej.

Taki stan rzeczy nie spełnia jednak oczekiwań mieszkańców, szczególnie młodzieży, i wymaga podjęcia działań, szczególnie w zakresie pozyskania terenu na którym można będzie zlokalizować i wybudować podstawowe elementy infrastruktury sportowej.

W chwili obecnej tak młodzież, jak i dorośli mogą korzystać z obiektów sportowych – sala sportowa, siłownia, boisko – położonych w Regiminie, w odległości zaledwie 4 km od Jarlut.

Liczna grupa dzieci i młodzieży uczących się Gimnazjum w Regiminie działa w sekcjach sportowych Międzyszkolnego Uczniowskiego Klubu Sportowego „Czarni” Regimin. Są oni członkami drużyn piłki ręcznej chłopców oraz sekcji bokserskiej tego Klubu.

Jedynym obiektem infrastruktury społecznej istniejącym obecnie w Jarlutach Dużych jest budynek świetlicy wiejskiej wybudowany przy znaczącym udziale lokalnego społeczeństwa na przełomie lat 60-tych i 70-tych XX wieku. W nim koncentruje się życie społeczne miejscowości i pełni on rolę swoistego centrum życia wsi. Jest on miejscem zebrań, spotkań, szkoleń oraz różnorodnych imprez i uroczystości odbywających się w Jarlutach.

Fot.9: Świetlica i plac zabaw w Jarlutach Dużych.

Zakupione przez władze gminne drobne wyposażenie sportowe (stoły do tenisa, piłki) wykorzystywane są przez młodzież i dzieci do organizacji rozgrywek sportowych. Do celów rekreacyjnych służy również zlokalizowany bezpośrednio na terenie otaczającym świetlicę plac zabaw. Wykonane prace modernizacyjne na zewnątrz obiektu – w tym wymiana pokrycia dachowego, remont elewacji, nie spełniają w pełni oczekiwań mieszkańców. W obiekcie nie ma pomieszczenia sanitarnego (łazienka), zaś stan techniczny sali zebrań wymaga podjęcia prac remontowych i modernizacyjnych.

Bezpieczeństwo publiczne

Zadania z zakresu bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy Regimin realizuje przede wszystkim Posterunek Policji w Regiminie, któremu podlega także Rewir Dzielnicowych w sąsiedniej gminie Grudusk. Siedziba Posterunku znajduje się w budynku dawnego Urzędu Gminy, usytuowanego w centrum miejscowości.

Niewielka liczba mieszkańców sołectwa Jarluty Duże, specyficzny rolniczy charakter wsi i znaczna odległość od dużych ośrodków miejskich powodują, że stan bezpieczeństwa na tym terenie jest stosunkowo wysoki. Incydentalnie zdarzające się przypadki drobnych kradzieży, naruszenia nietykalności czy kłótni nie stwarzają poważnych zagrożeń bezpieczeństwa publicznego. Nie odnotowuje się tutaj również poważnych wypadków i kolizji drogowych, gdyż natężenie ruchu na lokalnych drogach nie jest zbyt intensywne.

Warunki mieszkaniowe

Zdecydowana większość obiektów tworzących zabudowę Jarlut Dużych, to jedno- lub dwurodzinne indywidualne budynki mieszkalne. W większości zostały one wybudowane w latach 1970-1990, ale duża ich część to obiekty pochodzące z ostatniej dekady XX wieku i powstałe w latach 2001-2008. Nieliczne budynki pochodzą z okresu przedwojennego. Do rzadkości należą obiekty drewniane i budynki o charakterze gospodarczym. Wynika to z faktu, że zniszczenia wojenne z okresu I wojny światowej spowodowały, że w Jarlutach Dużych nie ma budynków starszych niż 60-70 lat. Część z wybudowanych w okresie międzywojennym została także rozebrana, zaś na ich miejsce powstały obiekty murowane.

Ze względu na nikłą ilość budynków mieszkalnych starszych niż 50 lat większość z nich wyposażona jest w urządzenia sanitarne i higieniczne, posiada dostęp do bieżącej wody oraz systemy centralnego ogrzewania.

Określenie przestrzennej struktury miejscowości

Układ przestrzenny Jarlut Dużych, istniejący w chwili obecnej, wynika przede wszystkim z uwarunkowań historycznych. Przez stulecia posiadała ta miejscowość charakter rolniczy, początkowo jako siedziba folwarku, a potem jako wieś włościańska. W odróżnieniu od wielu sąsiednich miejscowości folwark został tutaj zlikwidowany jeszcze w XIX wieku i większość ziemi uprawiali samodzielni gospodarze. Kształtujący się więc układ przestrzenny miejscowości nie mógł się więc opierać na dominancie przestrzennej, której w Jarlutach Dużych nie było. Z dokumentów historycznych wynika, że nasza wieś już od XVIII wieku posiadała zwartą zabudowę. Ciągnęła się ona wzdłuż starej drogi prowadzącej z Zeńboka na osi wschód – zachód. Wzdłuż niej skupiała się zabudowa mieszkaniowa i gospodarcza z wyjątkiem wiatraka zlokalizowanego na północno-zachodnim skraju wsi.

Zabudowania folwarczne, które w większości miejscowości istniejących na terenie gminy Regimin, były swoistym centrum administracyjnym i gospodarczym wsi, przestały spełniać taką rolę w Jarlutach już w XIX wieku. Nie istniał tutaj także dwór ziemiański, bowiem miejscowość ta nigdy nie pełniła roli gniazda rodowego i nie stała się centralnym ośrodkiem wielkiego majątku ziemskiego.

Zniszczenia wojenne, szczególnie z okresu I wojny światowej, spowodowały, że w znacznym stopniu zniknęła stara zabudowa wsi. Powstające nowe budynki mieszkalne i gospodarcze lokalizowano jednak na miejscu starej zabudowy, zachowując tym samym ukształtowaną już przestrzenną strukturę miejscowości.

Z powyższych powodów na obszarze zajmowanym przez miejscowość nie ukształtowały się także otwarte przestrzenie wspólne, powstające wokół rynku, placu targowego, terenów przylegających do dominanty przestrzennej. Nie sprzyjał temu również fakt, że od poł. XIV wieku rolę centralnego ośrodka administracyjnego i kościelnego pełnił leżący w niewielkiej odległości od Jarlut Dużych (1,5 km) Zeńbok.

Rolę centralnego punktu Jarlut Dużych zaczął spełniać dopiero od poł. XX wieku plac, na którym zbudowano świetlicę wiejską. Obiekt ten, według panujących wówczas zasad, przeznaczono w niewielkiej części na sklep wiejski, funkcjonujący do chwili obecnej. Staraniem władz gminnych i przy znaczącym wsparciu mieszkańców zagospodarowany został w ostatnim dziesięcioleciu plac i teren wokół świetlicy. Jest on położony w centralnej części wsi, na skrzyżowaniu głównej drogi powiatowej i drogi gminnej, przecinającej Jarluty na linii północ-południe.

Mapka nr 3: Układ przestrzenny wsi Jarluty Duże.

Legenda:

1. Świetlica wiejska z placem zabaw.
2. Teren dawnego bagna Kostrzeń.

 - główne drogi gminne

 - droga powiatowa

Przestrzenną strukturę Jarlut Dużych określić więc można jako typowy przykład układu funkcjonującego w niewielkiej wsi przez stulecia wchodzącej w skład majątku będącego własnością mniej znaczących rodzin ziemiańskich. Istotne odstępstwo od tej zasady polega na fakcie, że w miejscowości tej folwark zlikwidowany został jeszcze w XIX wieku. Znikł więc jedyny element w strukturze przestrzennej Jarlut, który mógł odegrać dominantę przestrzennej wsi. Nie istnieje więc obecnie w pełni wykształcony obszar pełniący rolę centrum miejscowości. Podjęte w ostatnich dziesięcioletnich działania, w tym budowa świetlicy wiejskich, rozpoczęły powolny proces tworzenia terenów otwartych.

Obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokajania potrzeb kulturalno-społecznych mieszkańców.

W przestrzenno-urbanistycznym układzie wsi można wyodrębnić centralny obszar Jarlut Dużych znajdujący się na skrzyżowaniu dróg powiatowej i gminnej prowadzących do Ciechanowa, Regimina, Zeńboka i Jarlut Małych. Jest to obszar ukształtowany nie historycznie, ale ze względu na lokalizację obiektu infrastruktury społecznej, jakim jest świetlica wiejska. Tutaj także istnieje sklep, zlokalizowane są przystanki komunikacji publicznej, zaś sam teren placu przy obiekcie został uporządkowany i zagospodarowany. Jest miejscem organizacji imprez, uroczystości czy też spotkań na wolnym powietrzu.

Z uwagi na lokalizację na tym obszarze najważniejszych dla życia społeczno-kulturalnego obiektów pełni on funkcję centrum wsi. Ze względu na brak alternatywnych rozwiązań, co spowodowane jest zwartą zabudową wsi oraz niedostatkiem terenów komunalnych, przyjęte rozwiązanie jest optymalne i zapewnia zaspokojenie potrzeb mieszkańców wsi w zakresie organizacji życia społecznego i kulturalnego Jarlut Dużych.

Obiekt świetlicy i zlokalizowany wokół niego plac mają istotne znaczenie także ze względu na fakt, że ogromną rolę w kształtowaniu tej przestrzeni publicznej odgrywali sami mieszkańcy. Ich staraniem i dzięki funduszom przez nich zgromadzonym zakupiona została działka pod budowę obiektu świetlicy. Prace przy jej budowie w znacznym stopniu wykonali społecznie sami mieszkańcy. Ich aktywność przejawiała się także w okresie zagospodarowywania placu przy obiekcie oraz budowie nowych wiat przystankowych. Powyższe fakty powodują, że są oni emocjonalnie związani z tym obszarem i ma on dla nich symboliczne znaczenie.

Utrzymywanie porządku i czystości w świetlicy, na placu zabaw i przyległym terenie jest zadaniem własnym mieszkańców.

Tak więc cechy funkcjonalno przestrzenne charakteryzowanego obszaru, lokalizacja na nim najważniejszych obiektów infrastruktury społecznej oraz silne związki emocjonalne powodują, że ma on szczególne znaczenie dla rozwoju wsi, nawiązywaniu stosunków międzyludzkich oraz zaspokajaniu potrzeb społeczności lokalnej w zakresie życia społecznego, kulturalnego i sportowego. Silne tradycje historyczne, szacunek dla tradycji i miejsca zamieszkania powodują, że mieszkańcy czują się silnie związani z tym obszarem. Jego zagospodarowanie i utrzymanie jest dla osób zamieszkujących Jarluty Duże symbolem życia kilku pokoleń mieszkańców, silnych tradycji społecznikowskich osób i postaci historycznych kształtujących historię tej miejscowości.

2. Inwentaryzacja zasobów, służąca ujęciu stanu rzeczywistego.

<i>Diagnoza aktualnej sytuacji wsi Jarluty Duże</i>	
Co ją wyróżnia?	<i>Malownicze położenie. Bliskość siedziby gminy. Aktywność społeczna – OSP. Tradycja wiejska i postacie historyczne.</i>
Jakie pełni funkcje?	<i>Rolnicze. Mieszkaniowe.</i>
Kim są mieszkańcy?	<i>Rolnicy, pracownicy umysłowi, robotnicy, pracownicy najemni, bezrobotni. Duży procent ludności stanowi młodzież.</i>
Co daje utrzymanie?	<i>Rolnictwo. Praca w sferze produkcyjno-usługowej w ośrodkach miejskich. Dochody z pracy zagranicą. Pomoc społeczna.</i>

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI JARLUTY DUŻE

Jak zorganizowani są mieszkańcy?	<i>Rada Sołecka, Ochotnicza Straż Pożarna. Organizacje religijne.</i>
W jaki sposób rozwiązują problemy?	<i>Sporadyczne zebrania wiejskie. Indywidualne interwencje u władz gminy. Udział w posiedzeniach Rady Gminy i komisji Rady. Kontakty międzysąsiedzkie.</i>
Jaki wygląd ma wieś?	<i>Miejscowość o zwartej w większości zabudowie. Większość budynków jednorodzinnych, liczne nowe zabudowania. Nowoczesne zabudowania gospodarcze. Brak określonego centrum miejscowości,</i>
Jaki jest stan otoczenia i środowiska?	<i>Środowisko czyste pod względem ekologicznym, przyjazny mikroklimat., Otaczające wieś obszary podmokłe, łąki i pastwiska. Zagrożenie środowiska ze względu na brak oczyszczalni i sieci kanalizacyjnej. Ulegający poprawie, ale jeszcze niezadowolający, stan estetyki i czystości otoczenia</i>
Jakie jest rolnictwo?	<i>Większość gospodarstw rolnych wielkoobszarowych, specjalizacja w produkcji mleka. Pod względem upraw roślinnych- duże zróżnicowanie. Bazujące na glebach o niskiej bonitacji.</i>
Jakie są powiązania komunikacyjne?	<i>Dobrze rozwinięta sieć drogowa. Komunikacja autobusowa łącząca wieś z Ciechanowem. Brak połączeń kolejowych. Stale zwiększająca się ilość pojazdów prywatnych</i>
Co proponujemy dzieciom i młodzieży?	<i>Plac zabaw. Zajęcia sportowo-rekreacyjne w obiekcie hali sportowej w pobliskim Regiminie. Udział w rozgrywkach piłki ręcznej i boksu. Działalność w strukturach OSP.</i>

Jak wyglądają mieszkania i obejścia?	<i>Mieszkania w większości dobrze urządzone. Wyposażenie w instalacje wodociągowe, c.o, instalacje sanitarne. Zwiększająca się estetyka obejść i otoczenia domów. Brak dbałości części właścicieli posesji o ich estetykę. Sporadyczne przypadki opuszczonych zabudowań.</i>
--------------------------------------	--

Analiza zasobów Jarlut Dużych.

Analiza zasobów zawiera wykaz elementów materialnych i niematerialnych sołectwa, które mogą być wykorzystane dla rozwoju miejscowości i w działaniach na rzecz jej odnowy.

Zasoby przyrodnicze

1. Malowniczy, zróżnicowany topograficznie krajobraz.
2. Położenie części sołectwa w granicach Krośnicko – Kosmowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.
3. Bliskość dużych kompleksów łąkowych i bagiennych.
4. Korzystne warunki klimatyczne dla zamieszkiwania i wypoczynku.
5. Duże zasoby czystych wód podziemnych.
6. Niskie i średnie klasy bonitacyjne gleb występujących na obszarze sołectwa.
7. Zadrzewienia śródpolne.
8. Bogata flora i fauna.

Dziedzictwo kulturowe

1. Kapliczki i krzyże przydrożne.
2. Murowany XVIII-wieczny zabytkowy kościół parafialny w pobliskim Zeńboku.
3. Związki z wybitnymi postaciami historycznymi.
4. Tradycja działalności społecznej.
5. Tradycja wsi włościańskiej i drobnoszlacheckiej.

Obiekty i tereny

1. Wyznaczone w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego duże obszarowo tereny przeznaczone pod budownictwo jednorodzinne.
2. Malowniczo położone i duże obszarowo tereny atrakcyjne pod względem wypoczynkowym i rekreacyjnym.
3. Wyznaczone tereny pod działalność usługową.

Infrastruktura społeczna

1. Świetlica wiejska.
2. Ogródek zabaw dla dzieci.
3. Sklep wielobranżowy.

Infrastruktura techniczna

1. Dobrze rozwinięta sieć dróg powiatowych i gminnych.
2. Dobre powiązania komunikacyjne z siedzibą powiatu i gminy.
3. Pełne zwodociągowanie miejscowości.
4. Zmodernizowane i wystarczające oświetlenie uliczne.
5. Dobrze rozwinięta sieć telefonii stacjonarnej.
6. System selektywnej zbiórki odpadów.
7. Dobrze rozbudowany system zbiórki odpadów stałych.
8. Rozwinięta sieć dróg lokalnych (zły stan nawierzchni).

Gospodarka i rolnictwo

1. Nieliczne, ale wielko- i średnioobszarowe gospodarstwa rolne w większości o specjalistycznym profilu produkcji.
2. Wysoka jakość produktów rolnych.

<i>Kapitał społeczny i ludzki</i>
1. Duży odsetek osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym. 2. Duża liczba osób studiujących. 3. Bardzo aktywne środowisko związane z działalnością społeczną. 4. Prężne i aktywnie działające środowisko strażaków – ochotników, w tym liczna grupa młodzieży. 5. Duża grupa mieszkańców aktywna w sferze społecznej i gospodarczej.
<i>Inne</i>
1. Aktualny Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego..

3. Analiza SWOT.

Narzędziem stosowanym w analizie strategicznej jest zestawienie mocnych i słabych stron analizowanego podmiotu, w tym przypadku miejscowości Lekowo, oraz określenie szans i zagrożeń rozwojowych. Nazwa SWOT pochodzi z języka angielskiego i oznacza:

S – Strengths (silne strony)

W – Weaknesses (słabe strony)

O - Opportunities (możliwości)

T - Threats (zagrożenia).

Przyjęta metoda pozwala na zebranie i uszeregowanie informacji o potencjale rozwojowym danej miejscowości oraz o dostrzeganych barierach.

Mocne strony		Słabe strony	
1. Wyposażenie miejscowości w oświetlenie uliczne. 2. Pełne zwodociągowanie miejscowości. 3. Dobry stan techniczny dróg gminnych. 4. Dobre połączenia drogowe z ośrodkiem administracyjnym gminy. 5. Atrakcyjne pod względem turystycznym i nieskażone środowisko naturalne. 6. Duże zasoby gruntów pod zabudowę jednorodzinną i niewielkich zakładów usługowych. 7. Bliskość dużych kompleksów łąkowych i bagiennych. 8. Funkcjonująca jednostka OSP. 9. Stosunkowo wysoki poziom bezpieczeństwa. 10. Dobrze zorganizowany system zbiórki odpadów komunalnych. 11. Nowoczesne rolnictwo. 12. Wysoka jakość produktów rolnych. 13. Bardzo aktywne środowisko lokalne.		1. Niezadawalający stan techniczny dróg powiatowych.. 2. Brak chodników dla pieszych. 3. Brak miejsc spotkań młodzieży i mieszkańców. 4. Brak sieci kanalizacji sanitarnej. 5. Brak odpowiedniej infrastruktury krajoznawczo – turystycznej (parkingi, oznakowania, miejsca aktywnego wypoczynku). 6. Nierozwinięty sektor usług i handlu. 7. Brak terenów zielonych przeznaczonych do wypoczynku i rekreacji. 8. Niezadawalająca estetyka miejscowości. 9. Wysoki odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym. 10. Brak terenów komunalnych. 11. Zły stan techniczny dróg lokalnych. 12. Oddalenie od ośrodka administracji powiatowej. 13. Brak dywersyfikacji źródeł utrzymania mieszkańców.	
Szanse		Zagrożenia	
1. Rozwój turystyki – agroturystyki 2. Wzrost atrakcyjności związany z rozbudową lokalnej infrastruktury.		1. Niski przyrost naturalny. 2. Pogarszające się warunki bytowe społeczeństwa.	

3. Możliwość uzyskania środków ze źródeł zewnętrznych (np. PROW).	3. Postępujące rozwarstwienie materialne społeczeństwa i jego ubożenie.
4. Możliwość pozyskania inwestorów w zakresie budowy zaplecza turystycznego.	4. Brak możliwości finansowych na realizację inwestycji infrastrukturalnych i programów rozwojowych.
5. Rozbudowa obiektów rekreacyjnych, wypoczynkowych i terenów zielonych.	5. Polityka gospodarcza i podatkowa państwa.
6. Rozwój sektora usług i drobnej wytwórczości.	6. Migracja z terenu miejscowości ludzi młodych i wykształconych.
7. Rosnący poziom wykształcenia.	7. Starzenie się społeczeństwa.
8. Gotowość młodych ludzi do podjęcia pracy.	8. Niestabilność w zakresie produkcji rolnej i brak zainteresowania prowadzeniem gospodarstw rolnych.
9. Rozbudowa i modernizacja lokalnych połączeń drogowych.	9. Brak bazy do rozwoju życia społecznego.
10. Rozwój ekologicznego, nowoczesnego i wyspecjalizowanego rolnictwa.	10. Brak aktywności w zakresie działalności gospodarczej.
11. Silne więzi rodzinne, przywiązanie do tradycji i kultury.	11. Zanikanie wspólnoty wsi i aktywności społecznej.
	12. Likwidacja dopłat do działalności rolniczej.

4. Wizja rozwoju miejscowości Jarluty Duże.

Wizja rozwoju wsi:

Kompleksowy i harmonijny rozwój wsi Jarluty Duże poprzez wykorzystanie jej potencjałów i zasobów podstawą poprawy warunków życia społeczności lokalnej.

Wizja stanu docelowego	
Co ma ją wyróżniać?	Nowoczesne i ekologiczne rolnictwo. Rozwijający się sektor handlu i usług. Intensywny rozwój budownictwa mieszkaniowego. Uporządkowany ład przestrzenny wsi.
Jakie ma pełnić funkcje?	Mieszkaniowe. Wypoczynkowe. Usługowe.
Kim mają być mieszkańcy?	Aktywni zawodowo i społecznie rolnicy. Wykształceni, aktywni zawodowo i społecznie mieszkańcy różnych grup zawodowych. Aktywna i zaangażowana młodzież.
Co ma dać utrzymanie?	Nowoczesne rolnictwo. Praca w sferze usługowej we wsi i poza nią Działalność gospodarcza w zakresie handlu i usług.
W jaki sposób mają być zorganizowana wieś i mieszkańcy?	Ochotnicza Straż Pożarna Rada Sołecka. Organizacje społeczne i religijne.. Stowarzyszenia i kluby sportowe.
W jaki sposób mają rozwiązywać problemy?	Okresowe spotkania i zebrania wiejskie. Spotkania Rady Sołeckiej Spotkania z władzami gminy i radnymi. Współpraca z Urzędem Gminy i władzami gminy. Współpraca międzysąsiedzka.
Jak ma wyglądać nasza wieś?	Uporządkowana zabudowa przestrzenna miejscowości. Zagospodarowane tereny zielone i wypoczynkowe. Estetyczne chodniki i ulice. Duża ilość zadrzewień.
Jak mają wyglądać mieszkania i obejścia?	Estetyczne i zadbane budynki. Zagospodarowane i uporządkowane obejścia i ogródki przydomowe.

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI JARLUTY DUŻE

	<i>Estetyczne ogrodzenia.</i> <i>Wyposażone w niezbędne instalacje i urządzenia.</i>
Jaki ma być stan otoczenia i środowiska?	<i>Uporządkowana gospodarka odpadami wpływająca na czystość środowiska.</i> <i>Czyste wody powierzchniowe i gruntowe po wybudowaniu sieci kanalizacji sanitarnej</i> <i>Duża ilość zadrzewień i terenów zielonych..</i> <i>Bogactwo flory i fauny.</i>
Jakie ma być rolnictwo?	<i>Nowoczesne i dochodowe.</i> <i>Nie wpływające negatywnie na stan środowiska i otoczenia.</i> <i>Produkujące wysokiej jakości produkty rolne.</i> <i>Mające możliwość opłacalnego zbytu produktów.</i>
Jakie mają być powiązania komunikacyjne?	<i>Dobry stan dróg łączących z innymi miejscowościami.</i> <i>Powiązania umożliwiające dojazd do głównych centrów administracyjnych gminy i powiatu.</i> <i>Odpowiednia lokalizacja przystanków autobusowych.</i> <i>Zmodernizowane drogi lokalne i dojazdowe.</i>
Co zaproponujemy dzieciom i młodzieży?	<i>Place i ogródki zabaw.</i> <i>Bogata oferta zajęć sportowych.</i> <i>Zajęcia pozalekcyjne w szkołach.</i> <i>Rozwinięta oferta zajęć kulturalnych. na bazie świetlicy wiejskiej.</i> <i>Działalność w jednostce OSP.</i>

5. Arkusz planowania długoterminowego.

5.1. Poprawa wizerunku centrum wsi

Cel ten realizowany będzie poprzez:

- wykształcenie przestrzennego centrum wsi w rejonie stwarzającym realne możliwości realizacji tego założenia,
- opracowanie i wdrożenie programów zachęcających do dbałości o estetykę w miejscowości Jarluty Duże między innymi poprzez uczestnictwo w programach finansowanych ze środków unijnych, organizowane konkursy,
- działania na rzecz poprawy estetyki miejscowości i terenów wzdłuż dróg przebiegających przez miejscowość Jarluty Duże,
- podnoszenie estetyki obiektów użyteczności publicznej.

5.2. Rozwój infrastruktury na terenie wsi

Powyższy cel strategiczny realizowany będzie poprzez wsparcie następujących zagadnień:

1. poprawa warunków komunikacyjnych w miejscowości Jarluty Duże poprzez:
 - opracowanie bilansu potrzeb w zakresie rozbudowy i modernizacji sieci drogowej,
 - podjęcie współpracy ze Starostą Powiatu Ciechanowskiego w zakresie poprawy stanu technicznego dróg powiatowych i chodników,
 - poprawa stanu bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego ,
2. poprawę gospodarki w zakresie utylizacji nieczystości płynnych:
 - budowa sieci kanalizacji sanitarnej,
 - promowanie rozwiązań technicznych w zakresie utylizacji ścieków w systemie przyzagrodowym,
 - podjęcie współpracy z urzędami i instytucjami w celu pozyskania środków zewnętrznych na kanalizację i indywidualne systemy oczyszczania,
3. poprawę warunków świadczenia usług kulturalnych i rekreacyjnych poprzez:
 - utworzenie wiejskiego centrum kulturalno-sportowego na bazie świetlicy wiejskiej,
 - zagospodarowanie terenu pozyskanej działki gminnej na cele rekreacji i wypoczynku – plac zabaw, tereny zielone,
 - organizację cyklicznych imprez kulturalnych i sportowych,

5.3. Poprawa warunków życia społeczeństwa lokalnego.

Najwyższym dobrem dla mieszkańców jest zapewnienie im odpowiednich warunków życia i rozwijania własnej działalności gospodarczej. Dlatego też duży nacisk zostanie położony na poprawę warunków życia społeczeństwa lokalnego poprzez:

1. poprawę zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych ludności, który to priorytet będzie realizowany poprzez
 - kontynuację działań przygotowujących tereny pod budownictwo jednorodzinne,
 - pomoc w organizacji działań przeciwdziałającym patologiom społecznym.
2. poprawę stanu zdrowotności społeczeństwa przez:
 - realizację programów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania próchnicy i chorobom nowotworowym,
 - propagowanie wspólnie ze szkołami programów promujących zdrowy styl życia,
 - stwarzanie warunków do prowadzenia aktywnego i zdrowego stylu życia,
3. działania na rzecz ograniczenia bezrobocia:
 - propagowanie różnych form samozatrudnienia,
 - promocję i współorganizację szkoleń prowadzonych w celu podnoszenia i zdobywania kwalifikacji,
4. poprawę bezpieczeństwa publicznego w zakresie:
 - propagowania we współpracy ze szkołami zachowań podnoszących stan bezpieczeństwa,
 - organizowanie i wspieranie inicjatyw lokalnych mających na celu przeciwdziałanie przestępczości.

5.4. Wykorzystanie walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego dla potrzeb rozwoju turystyki i rekreacji.

W ramach działań długoterminowych planowane jest wdrożenie w życie zadań pozwalających na realizację powyższego celu:

- działania przygotowujące tereny przeznaczone pod zabudowę letniskową i turystyczną w rejonie Jarlut Dużych i miejscowości sąsiednich,
- opracowanie ofert promujących miejscowość oraz współpraca z mediami (prasa, radio),
- rozwój bazy turystycznej, szczególnie w zakresie agroturystyki
- podjęcie działań zmierzających do budowy ścieżek rowerowych oraz miejsc piknikowych,

- organizacja imprez cyklicznych promujących miejscowość,
- wyznaczenie i oznakowanie szlaków wycieczek rowerowych w okolicach miejscowości,

5.5. Rozwój zaplecza sportowego w celu rozwoju sportu na poziomie lokalnym i regionalnym.

Baza sportowa jest w każdej miejscowości nieodzownym elementem funkcjonowania społeczności lokalnej. Dlatego też planowane jest:

- stworzenie na bazie świetlicy wiejskiej lokalnego centrum sportowo-kulturalnego,
- promowanie i rozwijanie wśród młodzieży i dorosłych dyscyplin sportowych takich jak: piłka ręczna, piłka nożna, siatkówka,
- budowa i doposażenie obiektów sportowych oraz placów zabaw dla dzieci,
- organizacja rozgrywek piłkarskich i zawodów sportowych o charakterze regionalnym i ponadregionalnym,
- promocja i rozwój klubów sportowych jako wizytówki wsi i regionu.

5.6 Podniesienie jakości kapitału ludzkiego wśród młodzieży i dorosłych.

W celu ograniczenia niekorzystnego zjawiska emigracji młodzieży niezbędne jest stworzenie warunków do rozwijania się i kształcenia. Cel ten osiągnięty zostanie poprzez:

1. działania na rzecz dostosowania kwalifikacji ludności do potrzeb rynku pracy w zakresie:
 - opracowania wspólnie z Powiatowym Urzędem Pracy programu szkoleń podnoszących i zmieniających kwalifikacje w zależności od ujawniających się potrzeb na rynku pracy,
2. wspieranie działań na rzecz poprawy jakości oświaty w zakresie:
 - współpracy z dyrektorem szkoły na rzecz wprowadzenia nowoczesnych metod nauczania i form oświaty pozalekcyjnej,
 - rozpoznania finansowych możliwości wsparcia oświaty w zakresie wyposażenia w pomoce naukowe i wsparcie finansowe zajęć pozalekcyjnych,
 - podjęcie działań promujących młodzież szczególnie uzdolnioną i nauczycieli osiągających wybitne wyniki w procesie dydaktycznym,
 - poszerzenie ofert sportowej i rekreacyjnej poprzez doposażenie obiektów sportowych oraz ich budowę i modernizację,

5.7. Rozwój świadomości społeczeństwa w tworzeniu lokalnych warunków tworzenia gospodarki rynkowej.

Określony powyżej cel strategiczny realizowany będzie poprzez:

- opracowanie oferty dla inwestorów chcących inwestować na terenie gminy i miejscowości Jarluty Duże ,
- zawiązywanie lokalnych grup działania w miejscowości, gminie i regionie w celu wspólnej promocji,
- działania informacyjne i szkoleniowe dotyczące możliwości wykorzystania lokalnych możliwości związanych z atrakcyjnością środowiska naturalnego do celów rozwoju sektora usług i obsługi ruchu turystycznego i wypoczynkowego,
- tworzenie sieci informacji o możliwościach usług, np. agroturystyki,
- działania na rzecz rozwoju alternatywnych miejsc pracy na obszarach wiejskich poprzez promowanie rozwoju sektora usług i drobnej wytwórczości,

6. *Arkusz planowania krótkoterminowego.*

Rozpatrując potrzeby w zakresie rozwoju i odnowy miejscowości, zgłaszane przez społeczność lokalną, wytypowane zostały zadania i działania, które powinny być zrealizowane i podjęte w okresie najbliższych 2-7 lat.

Jako priorytety określono:

- 1. *Aktywizacja społeczności lokalnej poprzez modernizację świetlicy wiejskiej,***
- 2. *Modernizacja drogi gminnej Jarluty Duże – Regimin wraz z odtworzeniem rowów przydrożnych.***
- 3. *Modernizacja drogi powiatowej Regimin- Jarluty Małe – Karniewo wraz z budową chodników dla pieszych prowadzących przez Jarluty Duże.***
- 4. *Budowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.***
- 5. *Modernizacja sieci dróg lokalnych i dojazdowych.***

7. Opis planowanych przedsięwzięć- lata 2012-2019

W rozdziale przedstawiony został wykaz przedsięwzięć inwestycyjnych zaplanowanych do realizacji w latach 2012-2019. Jest to lista otwarta, która w trakcie programowania może być modyfikowana i uzupełniana.

Szczegółowy opis poszczególnych zadań oraz kosztorysy prac będą przygotowywane bezpośrednio przed przystąpieniem do ich realizacji i zostaną dodane w formie załączników do Planu Odnowy Miejscowości Jarluty Duże w trybie uchwalenia POM.

1. Aktywizacja społeczności lokalnej poprzez modernizację świetlicy wiejskiej.

W miejscowość Jarluty Duże znajduje się wybudowany w latach 70-tych XX wieku obiekt świetlicy wiejskiej, który powstał przy wydatnym wsparciu społeczności lokalnej. Jest to jedyny obiekt infrastruktury społecznej istniejący obecnie na terenie tej miejscowości. Służy ona jako miejsce zebrań, spotkań, szkoleń i imprez wiejskich o innym charakterze. W części obiekt ten jest także wykorzystywany jako sklep wielobranżowy.

Obecny stan zagospodarowania i wyposażenia świetlicy nie spełnia jednak wszystkich oczekiwań i potrzeb społeczności lokalnej. Dotyczy to w szczególności potrzeby stworzenia na bazie świetlicy ośrodka umożliwiającego organizację życia sportowo-kulturalnego dla młodzieży i dzieci. Istniejące obecnie warunki wewnątrz obiektu wymagają podjęcia działań zmierzających do jego unowocześnienia i modernizacji. W ramach realizowanych w ostatnich latach inwestycji dokonano wymiany pokrycia dachowego na obiekcie, wymieniono stolarkę okienną oraz wyremontowano elewację zewnętrzną budynku. Szczególnie dotkliwym jest obecnie brak pomieszczeń sanitarnych – łazienki i zły stan techniczny pomieszczenia zebrań.

W ramach planowanego zadania przewiduje się:

- *modernizację pomieszczenia przeznaczonego na salę zebrań (wykonanie napraw ścian i sufitu, malowania),*
- *budowę pomieszczenia sanitarnego – łazienka,*
- *wymianę stolarki drzwiowej,*
- *zakup wyposażenia – krzeselka.*

Realizacja planowanego przedsięwzięcia pozwoli zaspokoić potrzeby i aspiracje społeczno-kulturalno-sportowe społeczności lokalnej wsi. Wpłynie pozytywnie na możliwość alternatywnego spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież, co niewątpliwie zmniejszy zagrożenie patologiami społecznymi, szczególnie alkoholizmem. Celem jest także integracja tych grup wiekowych, ich skonsolidowanie i zainteresowanie aktywnością w sferze życia społecznego .

Realizacja zadania jest zgodna z określoną wizją rozwoju wsi poprzez podniesienie standardu życia mieszkańców związaną z rozwojem infrastruktury społecznej oddanej do dyspozycji społeczności lokalnej. Wzrośnie także jakość życia uzyskiwana w sferze niematerialnej. Powstanie miejsce spotkań, zabawy, wypoczynku i rekreacji sprzyjających również powstawaniu więzi międzyludzkich i sąsiedzkich. Stworzenie bezpiecznego miejsca rekreacji dla dzieci i młodzieży służyć będzie odbudowie tożsamości i integralności wsi. Pozwoli także na przeciwdziałanie patologiom społecznym poprzez stworzenie warunków do alternatywnego spędzania wolnego czasu.

Ważnym z punktu widzenia społecznego celem jest także stworzenie warunków do organizacji zebrań, spotkań, imprez i uroczystości wiejskich na bazie zmodernizowanej i wyposażonej świetlicy wiejskiej.

Wykonanie zadania w zasadniczy sposób wpłynie na utrzymanie mobilności i aktywności mieszkańców, zacieśni ich związki z miejscem zamieszkania i pozwoli na częściowe zatarcie odczucia przepaści cywilizacyjnej dzielącej wieś i miasto.

<i>Instytucja realizująca zadanie</i>	<i>Urząd Gminy w Regiminie</i>
<i>Szacunkowe koszty inwestycji (zł.)</i>	<i>43 000,00</i>
<i>Źródła finansowania</i>	<i>Budżet Gminy Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-13</i>
<i>Okres realizacji</i>	<i>2012-13</i>

2. Modernizacja drogi gminnej Jarluty Duże – Regimin wraz z odtworzeniem rowów przydrożnych.

Głównym ciągiem komunikacyjnym łączącym Jarluty Duże z siedzibą gminy, sąsiednimi miejscowościami i siedzibą powiatu jest droga gminna relacji Jarluty Duże- Regimin. Stan techniczny nawierzchni, ze względu na zwiększającą się intensywność ruchu pojazdów szczególnie o dużych tonażach, ulega systematycznemu pogorszeniu. Postępujące spękania, koleiny i nierówności stwarzają realne zagrożenie dla uczestników ruchu. Sytuację pogarsza fakt, że trasa drogi przebiega w dużej części na terenach podmokłych leżących na granicy dawnego bagna Kostrzeń. Koniecznym jest więc odtworzenie i udrożnienie rowów przydrożnych odwadniających korpus drogowy.

Utrudnienia w dostępności komunikacyjnej mają negatywny wpływ na atrakcyjność inwestycyjną miejscowości, przyczyniają się do pogorszenia warunków i standardu życia mieszkańców. Z drogi do Regimina korzysta liczna grupa mieszkańców Jarlut pracujących poza miejscem swojego zamieszkania. Zły stan drogi wpływa także na pogorszenie stanu powietrza ze względu na duże ilości spalin wydzielanych przez pojazdy (hamowanie, zmiana prędkości, wolniejszy przejazd). Istnieje również realne zagrożenie uszkodzenia pojazdów, wystąpienia kolizji i wypadków drogowych, szczególnie z udziałem pieszych i rowerzystów.

Istniejący stan w zdecydowany sposób wpływa na pogorszenie estetyki wsi, jej obrazu kształtowanego u osób przyjezdnych i dojeżdżających do miejscowości. Powoduje także, że mieszkańcy Jarlut Dużych wyraźnie odczuwają różnicę cywilizacyjną dzielącą ich od mieszkańców miast.

W ramach planowanego zadania przewiduje się:

- **wykonanie nowej nawierzchni z mieszanki asfaltowo – bitumicznej na drodze gminnej,**
- **pogłębienie i oczyszczenie rowów przydrożnych,**
- **uporządkowanie poboczy wzdłuż pasa drogowego,**
- **wymianę uszkodzonych przepustów pod drogą.**

Realizacja zadania wpłynie na osiągnięcie ważnego celu, jakim jest poprawa bytu – warunków ekonomicznych mieszkańców poprzez stworzenie możliwości rozwoju usług i zarobkowania poza rolnictwem. Poprawi się bowiem dostępność komunikacyjna miejscowości, ułatwiony zostanie dojazd do niej i skróceniu ulegnie także czas tego dojazdu. Nastąpi więc także wzrost atrakcyjności inwestycyjnej Jarlut Dużych. Duże znacznie ma osiągnięcie

kolejnego celu, jakim jest poprawa warunków do działalności rolniczej. Droga Regimin-Jarluty to jedna z głównych tras służących do transportu mleka i innych produktów rolnych, a także materiałów do produkcji rolnej.

Osiągnięty zostanie również cel w zakresie poprawy jakości i standardu życia samych mieszkańców korzystających z tego ciągu komunikacyjnego, dojeżdżających do pracy w Ciechanowie i Regiminie.

Modernizacja drogi i rowów przydrożnych wpłynie niewątpliwie na zmniejszenie poczucia marginalizacji terenów wiejskich i zmniejszenie różnicy cywilizacyjnej dzielącej je od terenów miejskich.

Unowocześnię infrastruktury drogowej spowoduje również poprawę bezpieczeństwa ruchu na jednej z głównych tras komunikacyjnych tej części gminy oraz zapobiegnie zagrożeniom wiążącym się z ruchem pieszych i rowerzystów. Ze względu na jej położenie i malowniczość krajobrazu droga ta jest bowiem jedną z najczęściej wykorzystywanych tras do wycieczek i turystyki rowerowej uprawianej przez mieszkańców Ciechanowa i okolic.

<i>Instytucja realizująca zadanie</i>	<i>Urząd Gminy w Regiminie</i>
<i>Szacunkowe koszty inwestycji (zł.)</i>	<i>220 000 ,00</i>
<i>Źródła finansowania</i>	<i>Budżet Gminy</i>
<i>Okres realizacji</i>	<i>2016-17</i>

3. Modernizacja drogi powiatowej Regimin- Jarluty Małe – Karniewo wraz z budową chodników dla pieszych prowadzących przez Jarluty Duże.

Droga powiatowa relacji Regimin - Jarluty Małe – Karniewo jest głównym szlakiem komunikacyjnym dla mieszkańców Jarlut Dużych. Pełni ona nie tylko funkcję komunikacyjną, ale i gospodarczą, gdyż służy jako trasa przewozu materiałów do produkcji rolnej oraz

produktów rolnych. Dla mieszkańców Jarlut ma to podstawowe znaczenie, gdyż rolnictwo jest podstawą utrzymania i podstawowym źródłem dochodów dla znacznej ich części.

Droga ta jest także głównym ciągiem komunikacyjnym z którego korzysta większość mieszkańców wsi dojeżdżając do swoich posesji. Istotnym dla mieszkańców problemem jest także brak chodników dla pieszych wzdłuż całego odcinka tej drogi przebiegającego przez tereny zabudowane. Stwarza to realne niebezpieczeństwo wypadków drogowych oraz obniża poziom i komfort życia mieszkańców szczególnie w okresie intensywnych opadów deszczu. W związku ze zmodernizowaniem i oddaniem do użytku dalszej części drogi na odcinku od Jarlut Małych do Klic zwiększyło się natężenie ruchu pojazdów na tej trasie. W zasadniczy sposób wpłynęło to na obniżenie poziomu bezpieczeństwa i warunków życia mieszkańców Jarlut Dużych.

Planowanie i wykonanie zadania będzie przebiegało w ramach współpracy między Gminą Regimin a Starostwem Powiatowym w Ciechanowie.

W ramach planowanego zadania planuje się:

- **wykonanie nowej nawierzchni z mieszanki asfaltowo – bitumicznej na drodze powiatowej o dług. ok. 750 mb,**
- **budowę chodnika dla pieszych wykonanego z betonowej kostki brukowej na powierzchni ok. 1050 m kw.,**
- **ustawienie nowych krawężników i obrzeży,**

Realizacja powyższego zadania powinna służyć przede wszystkim poprawie jakości życia mieszkańców Jarlut Dużych. Wzrośnie także bezpieczeństwo użytkowników drogi ze względu na modernizację nawierzchni. Kolejnym z zakładanych celów jest poprawa stanu przestrzennego miejscowości, co wynika z faktu, że planowana modernizacja dotyczy drogi i chodnika położonych w centrum miejscowości. Wzdłuż tego ciągu komunikacyjnego istnieje zwarta zabudowa mieszkaniowa, położony przy nim jest także obiekt świetlicy wiejskiej. Realizacja zadania wpłynie więc znacząco na podniesienie standardu życia mieszkańców wsi.

Zmodernizowany odcinek drogi jest głównym ciągiem komunikacyjnym łączącym Jarluty Duże z miejscowością Zeńbok, w której znajduje się szkoła podstawowa i kościół parafialny. Usprawniony więc zostanie dojazd do ważnych z punktu widzenia mieszkańców Jarlut obiektów użyteczności publicznej i kultu religijnego.

Realizacja zadania pozwoli również na uniknięcie uszkodzeń pojazdów i maszyn powodowanych przez zły stan nawierzchni drogi. W zasadniczy sposób poprawi się także wygląd i estetyka wsi, co wpłynie mobilizująco na jej mieszkańców. Pośrednio więc osiągnięty

zostanie kolejny z celów, jakim jest estetyczny wygląd obejść, ogródków przydomowych i budynków.

<i>Instytucja realizująca zadanie</i>	<i>Powiatowy Zarząd Dróg w Ciechanowie</i>
<i>Szacunkowe koszty inwestycji (zł.)</i>	<i>450 000 ,00</i>
<i>Źródła finansowania</i>	<i>Budżet Starostwa Powiatowego Budżet Gminy</i>
<i>Okres realizacji</i>	<i>2017</i>

4. Budowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.

Położenie Jarlut Dużych w niedalekiej odległości od miejscowości gminnej powoduje, że ich mieszkańcy korzystać mogą z rozbudowanej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej znajdującej się w Regiminie. Stan taki zapewnia udział mieszkańców Jarlut w imprezach na poziomie gminnym i powiatowym, możliwość spędzania czasu na siłowni czy hali sportowej. Nie daje jednak możliwości organizacji zajęć sportowo-rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży, wiejskich imprez kulturalnych i rekreacyjnych czy spędzania wolnego czasu na grach, zabawach czy rozgrywkach na obiektach dostępnych bez ograniczeń czasowych.

Brak podstawowej bazy sportowo-rekreacyjnej wpływa na ograniczenie wyrabiania nawyków aktywnego spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież, co w konsekwencji prowadzi na potęgowanie się zjawiska patologii społecznych wśród młodego pokolenia. Szuka ono bowiem innych możliwości rozrywki i zagospodarowania wolnego czasu i, nie posiadając innych możliwości, często popada w konflikt z prawem ulega negatywnym wpływom otoczenia.

Sytuacja ta wymaga poszerzenia i urozmaicenia oferty kierowanej przez władze gminy i sołectwa do społeczności lokalnej o inne formy zajęć rekreacyjnych i sportowych, szczególnie w zakresie sportu masowego i aktywnego wypoczynku. Wymaga to jednak budowy infrastruktury sportowej, szczególnie o obiekty umożliwiające organizację zajęć na terenach otwartych.

W ramach planowanego zadania przewiduje się:

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI JARLUTY DUŻE

- **zakup działki pod urządzenie boiska sportowego,**
- **przygotowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej,**
- **wykonanie boiska do gry w siatkówkę,**
- **wykonanie boiska do gry w piłkę nożną,**
- **wykonanie nasadzeń drzewek i krzewów ozdobnych.**

Budowa boiska sportowego w Jarlutach Dużych ma na celu przede wszystkim poprawę warunków dla rozwoju sportu masowego i aktywnych form wypoczynku, w których uczestniczyć będą mieszkańcy wsi. Celem jest także promocja zdrowego stylu życia, co przyczyni się do poprawy stanu zdrowia oraz zmniejszenia liczby zachorowań wśród całej populacji zamieszkującej miejscowość Jarluty Duże. Wzbogacenie oferty w zakresie sportu i wypoczynku, skierowanej do młodzieży, umożliwiającej aktywne zagospodarowanie wolnego czasu, wpłynie na zmniejszenie zagrożenia tego środowiska zjawiskami patologicznymi.

Poprawie uleganie także jakość życia mieszkańców Jarlut Dużych dzięki możliwości wspólnej organizacji czasu wolnego, zajęć rekreacyjnych, czynnego i biernego uczestnictwa w imprezach, zawodach oraz turniejach sportowych i rekreacyjnych. Sprzyja to powstawaniu więzi międzyludzkich wpływających na integrację i mobilność społeczności lokalnej. Świadomość zamieszkiwania w miejscowości charakteryzującej się swoistą odmiennością w zakresie organizacji życia wspólnotowego sprzyja powstawaniu dumy i więzi z miejscem urodzenia i zamieszkiwania. Realizacja planowanego zadania powinna także sprawić, aby życie człowieka na wsi było satysfakcjonujące i realizowane w poczuciu partycypowania w zdobyczach cywilizacyjnych i efektach rozwoju gospodarczego.

<i>Instytucja realizująca zadanie</i>	<i>Urząd Gminy w Regiminie</i>
<i>Szacunkowe koszty inwestycji (zł.)</i>	<i>350 000 ,00</i>
<i>Źródła finansowania</i>	<i>Budżet Gminy Środki pomocowe z UE</i>
<i>Okres realizacji</i>	<i>2018-19</i>

5. Modernizacja sieci dróg lokalnych i dojazdowych.

Podstawą utrzymania dużej części mieszkańców Jarlut Dużych jest rolnictwo. Bardzo istotnym elementem sprawnego funkcjonowania tej gałęzi lokalnej gospodarki jest łatwość i sprawność dojazdu do gruntów rolnych, w tym przede wszystkim licznych użytków zielonych – łąk i pastwisk. Dojazd do gospodarstw rolnych, transport materiałów i produktów rolnych umożliwia na tym terenie sieć asfaltowych dróg powiatowych i gminnych. Ich stan techniczny, chociaż nie w pełni zadowalający, pozwala na bezpieczny przejazd w każdym okresie roku. Poważnym problemem, znacznie utrudniającym działalność rolniczą, jest natomiast zła jakość dróg dojazdowych i lokalnych na obszarze sołectwa Jarluty Duże. W przeważającej części są to drogi gruntowe, bez utwardzonej nawierzchni, co powoduje trudności z dojazdem. Koleiny, zastoiska wodne, brak wyznaczonych granic pasa drogowego stwarzają niebezpieczeństwo wypadków, uszkodzeń maszyn i pojazdów rolniczych i znacznie spowalniają wykonanie prac polowych. Ciężki sprzęt rolniczy, który stanowi obecnie podstawowe wyposażenie gospodarstw rolnych, w tym kombajny, traktory, pługi ulegają uszkodzeniom i awariom. Natężenie problemów występuje szczególnie w okresie żniw, sianokosów i jesiennych prac polowych. Ze względu na dużą ilość i znaczną długość dróg wymagających modernizacji proces ich odtwarzania i remontów musi być prowadzony przez okres kilku lat.

W ramach planowanego zadania przewiduje się:

- ***przeprowadzenie inwentaryzacji dróg dojazdowych na terenie sołectwa,***
- ***ustalenie priorytetów i harmonogramu planowanych działań,***
- ***w przypadku konieczności wytyczenie granic pasa drogowego,***
- ***utwardzanie nawierzchni dróg materiałem mineralnym – żwir, pospółka,***
- ***w przypadku konieczności wymiana przepustów.***

Realizacja przyjętego projektu pozwoli przede wszystkim na poprawę warunków do prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie rolnictwa na obszarze sołectwa Jarluty Duże, które jest w tym rejonie podstawą utrzymania dla większości mieszkańców.

Celem podstawowym jest także poprawa bezpieczeństwa pracy w rolnictwie poprzez umożliwienie korzystania przez rolników ze zmodernizowanych dróg dojazdowych. Nastąpi również podniesienie jakości życia i komfortu pracy na wsi. Efektem będzie więc zacieranie różnic cywilizacyjnych między miejscem pracy na wsi i w mieście.

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI JARLUTY DUŻE

Modernizacja dróg wpłynie niewątpliwie na zapobieganie uszkodzeniom pojazdów i maszyn rolniczych, co w konsekwencji obniży koszty działalności gospodarstw rolnych i usprawni pracę rolnika.

Przewidywana w razie konieczności wymiana lub montaż przepustów pod drogami poprawi funkcjonowanie systemu melioracyjnego szczególnie na terenie łąk i pastwisk urządzonych na obszarze dawnego bagna Kostrzeń. Wpłynie to na lepszą wydajność łąk i podniesienie dochodowości gospodarstw.

<i>Instytucja realizująca zadanie</i>	<i>Urząd Gminy w Regiminie</i>
<i>Szacunkowe koszty inwestycji (zł.)</i>	<i>250 000 ,00</i>
<i>Źródła finansowania</i>	<i>Budżet Gminy</i>
<i>Okres realizacji</i>	<i>2014-17</i>

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI JARLUTY DUŻE

Zestawienie planowanych zadań, kosztów i celów ich realizacji.

Lp.	Projekt	Termin realizacji	Koordynatorzy	Planowane koszty (w zł)	Źródła finansowania	Cele
1.	Aktywizacja społeczności lokalnej poprzez modernizację świetlicy wiejskiej w m. Jarluty Duże	2012-13	Rada Sołecka, Urząd Gminy w Regiminie	43 000,00	-budżet gminy, -PROW 2007-2013	Poprawa dostępności mieszkańców do obiektów służących organizacji życia społecznego, sportowego i kulturalnego. Zaspokojenie potrzeb społecznych poprzez stworzenie warunków dla rozwoju życia kulturalnego i sportowego społeczności lokalnej. Stworzenie bazy sportowo-kulturalnej dla młodzieży zapobiegającej rozwojowi patologii społecznych. Aktywizacja społeczna młodzieży i dzieci. Kształtowanie centrum przestrzennego miejscowości wokół obiektów użyteczności publicznej (świetlica wiejska) . Podniesienie poziomu estetyki miejscowości . Stworzenie warunków do organizacji spotkań i nawiązywania kontaktów międzyludzkich poprzez urządzenie miejsca zebrań, uroczystości i wypoczynku dla wszystkich mieszkańców miejscowości. Zmniejszenie poczucia marginalizacji obszarów wiejskich.
2.	Modernizacja drogi gminnej Jarluty Duże – Regimin wraz z odtworzeniem rowów przydrożnych.	2016-17	Urząd Gminy w Regiminie, Rada Sołecka,	220 000,00	-budżet gminy,	Poprawa warunków życia mieszkańców. Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej poprzez rozwój infrastruktury technicznej. Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej miejscowości.

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI JARLUTY DUŻE

						Poprawa bezpieczeństwa ruchu pieszych i pojazdów. Poprawa jakości i standardu życia mieszkańców. Poprawa bytu (warunków ekonomicznych) mieszkańców poprzez zwiększenie możliwości rozwoju usług i zarobkowania poza rolnictwem. Skrócenie czasu przejazdu między miejscowościami z terenu gminy Regimin.
3.	Modernizacja drogi powiatowej Regimin-Jarluty Małe – Karniewo wraz z budową chodników dla pieszych prowadzących przez Jarluty Duże.	2015	Starostwo Powiatowe w Ciechanowie Urząd Gminy w Regiminie	450 000,00	-budżet Starostwa Powiatowego - budżet gminy,	Poprawa warunków życia mieszkańców. Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej poprzez rozwój infrastruktury technicznej. Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej miejscowości. Poprawa bezpieczeństwa ruchu pieszych i pojazdów. Uporządkowanie ładu przestrzennego miejscowości poprzez modernizację ciągu komunikacyjnego łączącego historyczne centra wsi. Poprawa estetyki miejscowości. Zmniejszenie poczucia marginalizacji obszarów wiejskich. Skrócenie czasu przejazdu między miejscowościami z terenu gminy Regimin.
4.	Budowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.	2018-19	Urząd Gminy w Regiminie,	350 000,00	-budżet gminy, -środki pomocowe UE.	Zaspokojeni potrzeb mieszkańców w zakresie aktywnego wypoczynku. Wzrost liczby mieszkańców korzystających z wyposażonych i zmodernizowanych obiektów sportowo-rekreacyjnych. Stworzenie miejsca do aktywnego spędzania wolnego czasu. Poprawa estetyki miejscowości.

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI JARLUTY DUŻE

						Podniesienie standardu życia mieszkańców poprzez unowocześnienie obiektów sportowo-rekreacyjnych. Poprawa jakości życia mieszkańców. Zmniejszenie poczucia marginalizacji obszarów wiejskich.
5.	Modernizacja sieci dróg lokalnych i dojazdowych.	2014-17	Rada Sołecka, Urząd Gminy w Regiminie	250 000,00	-budżet gminy,	Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej w rolnictwie poprzez rozwój infrastruktury technicznej. Zmniejszenie poczucia marginalizacji obszarów wiejskich. Poprawa bezpieczeństwa ruchu pojazdów rolniczych i pracy w rolnictwie. Poprawa zagospodarowania przestrzennego miejscowości.

8. System wdrażania i monitorowania.

Wdrożenie Planu Odnowy Miejscowości Jarluty Duże rozpocznie się poprzez wprowadzenie go w życie uchwałą Rady Gminy Regimin. Wdrożenie POM zaleca się Wójtowi Gminy Regimin, Radzie Sołeckiej sołectwa Jarluty Duże oraz Sołtysowi wsi Jarluty Duże.

Plan Odnowy Miejscowości będzie podlegał stałemu monitorowaniu. Proces ten będzie miał na celu analizowanie stanu zaawansowania przyjętych działań oraz zgodności ich z postawionymi założeniami. Plan będzie modyfikowany przez korekty i uaktualnianie jego zapisów. Stan realizacji zaplanowanych działań i ich weryfikacja będzie procesem ciągłym, trwającym od momentu rozpoczęcia planowanych inwestycji, poprzez realizację, aż do momentu zakończenia. Monitorowanie odbywać się będzie w formie bezpośredniej, polegającej na dokonaniu wizji lokalnych i sprawdzaniu stanu rzeczywistego realizacji zadań oraz pośredniej – sprawozdawczej, polegającej na analizowaniu materiałów, wskaźników i statystyk.

W monitorowaniu brać będą udział wszystkie podmioty oraz komórki organizacyjne Urzędu Gminy w Regiminie zaangażowane we wdrażanie Planu Odnowy Miejscowości Jarluty Duże. Oceną wdrażania Planu zajmie się Rada Sołeczka sołectwa Jarluty Duże.

REGIMIN 2012